SLEZSKÁ UNIVERZITA

FILOZOFICKO - PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jiří Jiroutek

DÍLO LADISLAVA POSTUPY

vedoucí BDP: PhDr. Vladimír BIRGUS

oponent: Mgr. Antonín BRANÝ

Poděkování

Děkuji panu Ladislavu Postupovi za jeho pomoc při shromažďování materiálu a za poskytnutí obrazové části pro tuto práci.

PhDr. Vladimíru Birgusovi děkuji za podnětné připomínky, odkazy na další zdroje informací a celkové vedení při konzultacích.

Prohlašuji, že práci jsem vypracoval samostatně a použil pouze uvedené literatury.

Obsah

Poděkování 3

Obsah 4

Kdo je Ladislav Postupa? 5

V úvodu k 2. Postupově monografii napsal Josef Král 10

Vliv jiných autorů na Postupovu tvorbu 11

Životopis 12

Václav Zykmund o L. Postupovi 14

Úvod J. Janáčka ke knize L. Postupy Fotografie a interiér 17

Rozhovor s L. Postupou 18

Malá úvaha nad tvorbou Ladislava Postupy 25

Význam díla L. Postupy pro současnost 28

Vlastní souborné výstavy 29

Účast na výstavách 30

Publikace 30

Recenze 30

Realizace 31

Zastoupen ve sbírkách 31

Seznam použité literatury 32

Obrazová část 33

Kdo je Ladislav Postupa?

Fotograf - grafik, nebo chcete-li grafik-fotograf; i když on sám upřednostňuje označení v pořadí první.

Pro mne je to člověk, který mne udivuje tím, s jakou jednoduchostí je možno vyjádřit složité a jak složitě lze opsat jednoduché. Jeho obrazy nás oslovují ze stěn; vystupujíce nejen odsazeny od zdi, kde jsou instalovány na deskách, ale účinek je umocněn čistým prostorem. Žádná rušivá pozadí, žádné vržené stíny, křížící se světla. Jen objekt, vystupující z většinou černého pozadí. Pozorovatelný zepředu i z úhlu díky Postupově patentované úpravě povrchu.

Předměty nalezené kdesi mimo ateliér. Věci denní potřeby, které dávno dosloužily. Postupovi ale slouží právě teď. Zpočátku fotí nalezená zátiší. Ale potřeba izolovat daný objekt, vytrhnout ho z prostředí, z kontextu, ho nutí přinést svůj objev do ateliéru, položit na černé pozadí a hledat správnou polohu, správný úhel světla. Stará lopatka na uhlí najednou připomíná číši a dostává název Oslava. Soustružnický nůž hlavu ptáka apod.

Postupa vychází ze svých niterných pocitů ovládnutí člověka tou spoustou předmětů, které nás obklopují. Nevidíme tu krásu kolem a neumíme ji vnímat. Věci nás ovládají a my se stáváme jejich otroky. Postupa se chytá této myšlenky a ztotožňuje se s myšlením E. Medkové, Č. Krátkého, V. Reichmanna a dalších, kteří v 60. letech řešili tentýž problém podobně. Postupa však vytrvává, pracuje dál, využívá solarizace, vícenásobné expozice, dobarvení fotografie. Čím dál tím více směřuje ke grafice. Přísně však respektuje pravidla fotografie; grafika může vzniknout na papíře, je ale přenesena na citlivou vrstvu filmu a dále zpracována fotochemickým procesem. "Každý den něco pro fotografii." To je Postupovo heslo a není to jen věta pronesená pro efekt. Každý den tráví Ladislav Postupa ve svém ateliéru celé hodiny.

Dnes už takřka nefotí. Pracuje s negativy pořízenými již dříve.

Vznikají obrazy buď čistě fotografické, nebo foto-grafické. Postupovou obživou byly náměty prosté a jednoduché - stvoly rostlin, peří a podobné věci, ze kterých vznikaly instalace ve veřejných objektech i soukromých bytech. Tato dekorativní záležitost dávala Postupovi krom obživy možnost vytvářet motivy s hlubší myšlenkou, stávala se vlastně jakousi rozcvičkou na tvorbu, kterou se Postupa prezentuje na výstavách, v galeriích a která je publikována tiskem.

Postupova píle a nápaditost daly vzniknout za dobu jeho tvorby obrovskému množství prací. Některé motivy mají i více variant. Postupa se k nim vrací a hledá ve věci již graficky zpracované další význam, jeho

představivost může obraz nepatrným zásahem přenést do jiné významové roviny.

Dílo Ladislava Postupy obnáší několik regálů a skříní negativů a pozitivů. Vše má svůj pořádek, každá věc v ateliéru svoje vymezené místo, kde ji vždy najdete. Takový je styl práce L. Postupy.

Na stěnách visí poslední práce. Každý den prochází nový obraz kritickým pohledem Postupy.

Způsob Postupovy tvorby je založen na úplné izolaci zbrazených předmětů v obraze, účinek transformace "čehosi v cosi jiného" je tím umocněn na maximum. Tím se Postupa liší od autorů, kteří Postupu ovlivnili (E. Medková, Reichmann, A. Nožička). podobný způsob zobrazení lze vidět u některých prací Čestmíra Krátkého.

Postupovo dílo je tedy v rámci české fotografie svým způsobem ojedinělé. Přes svoji výjimečnost není, domnívám se, příliš známé. Proto jsem se rozhodl osobu a dílo Ladislava Postupy představit touto prací.

V práci používám citace kritik, úvodníků k výstavám, recenze. Autora samotného se snažím představit v rozhovoru, který jsem během našich sezení zaznamenával na magnetofonový pásek a později přepsal.

V úvodu k 2. Postupově monografii napsal Josef Král:

Tvorba by se měla zobrazovat během života osobnosti, vymanit se ze stereotypů rodících se z pokračujícího díla. Vykročit dál anebo pouze obměňovat již dosažené? Osudové dilema neminulo ani Ladislava Postupu. Před šesti lety znovu pocítil nutnost vykročit z hranic důvěrně známého světa hledat nové prostředky aktivnějšího zasahování do fotografického obrazu. Naplnil se paradox jeho tvorby: svými obrazy varuje člověka před zotročením předměty a přitom musí sám vydávat nemálo sil, aby se nestal zajatcem fotografické techniky.

Několik nových obrazů z poslední doby dokazuje , že v tomto souboji nepodlehl. Do obrazů vstupuje barva, nemá ale původ v barevném negativu. Ve větší míře se uplatňuje vědomí linie schopné přesněji ztělesnit záměr. Postupa vytváří modely, které po fotochemickém zpracování se stávají přirozenými komponenty artefaktu. Výsledkem je fotografie s výraznými prvky grafiky. Teoretici umění budou zřejmě na rozpacích, kam jeho nové obrazy zařadit. Není to však důležité: rozhodující jsou první kroky do neznáma, obrození sebe sama.

(Josef Král, 1992. Monografie Ladislav Postupa, 1992, První vydání, vlastním nákladem)

Vliv jiných autorů na Postupovu tvorbu

Ladislav Postupa se začal věnovat výtvarné fotografii asi v roce 1959. Silně ho ovlivnila tvorba V. Reichmanna a E. Medkové. Jejich dílo je pokládáno za jednu z největších hodnot poválečné fotografie. Sílí u nich touha po asociaci, fotografují struktury, detaily objektů. Odmítají agitační formulaci poválečné fotografie, jejich fotografie vyjadřují obavy z negativních jevů civilizace.

Podobně jako Medková a Reichmann tvoří i Čestmír Krátký, Karel Kuklík. Navazují na tzv. texturální abstrakce, je jim blízký projev surrealistů.

Postupa přijímá tento způsob projevu za svůj. Fotografuje struktury kůry stromů, oprýskané omítky, zkorodované plechy. Postupem času přenáší nalezené předměty každodenní potřeby člověka do ateliéru. Dává jim jiný význam. Jeho fotografie vyjadřuje strach ze zotročení člověka věcmi.

Životopis

Ladislav Postupa se narodil 21. září 1929 v Náchodě. Do týdne po jeho narození mu zemřela matka. Otec byl učitelem v Orlických horách. Po smrti matky byl ponechán do tří let na výchovu otcovým rodičům. Ukončil docházku obecné školy a byl přijat na reálné gymnázium ve Dvoře Králové nad Labem a to již za okupace. Další studium mu nebylo umožněno. Odchází pracovat ke stavební firmě, která byla zařazena do totálního nasazení staveb válečného průmyslu, kde pracoval až do konce války.

V průběhu posledního válečného roku se připravuje na studium.

V roce 1945 byl přijat na Vyšší státní průmyslovou školu stavební v Liberci, kterou absolvoval s velmi dobrým prospěchem a je doporučen ke studiu na Vysoké škole technické v Praze.

V následujícím roce se ale oženil a do jeho domácnosti přibyl další člen - dcera. Vojenskou dvouletou službu nastupuje v témže roce. Po dobu vojenské služby pracuje ve Vojensko-historickém ústavu v Praze, kde si rozšiřuje odborné vzdělání, zejména v oblasti fotografie, grafiky, ilustrace. Službu končí v roce 1953.

V roce 1954 vážně onemocněl. Po roce se však vrací ke své práci a řadu let pracuje jako projektant v architektonickém ateliéru projekčního střediska v Liberci. Současně se zabývá výtvarnou činností, nejprve kresbou, kinematografií a později i fotografií.

Fotografickou výtvarnou činnost začíná kolem roku 1959. V roce 1962 se stává zakládajícím členem Studia výtvarné fotografie v Liberci. Dochází k závažnému rozhodnutí, věnuje se plně výtvarné práci ve fotografii. Požádal o přijetí do Svazu československých výtvarných umělců v Praze a byl přijat v roce 1965. Po roce najímá v Liberci ateliér a od té doby trvale a bez přerušení pracuje samostatně jako fotograf výtvarník.

V roce 1969 se mu dostalo veřejného uznání za výtvarnou činnost ve fotografii Krajským národním výborem v Ústí nad Labem. Původní povolání užívá s výhodou k aplikování záměru užití výtvarné fotografie ve společenských i soukromých interiérech. Hledá vhodné řešení adjustační metody pro své obrazy. V roce 1970 přihlašuje čsl. patent umožňující stabilní povrchovou úpravu obrazů a získává 15. srpna 1973 na tento patent autorské osvědčení. Tuto metodu pak používá řadu let. Od samotných prací přechází na kompoziční řešení stěn, jeho tvorba tak nachází mnohostranné uplatnění v četných interiérech. Kromě výtvarné práce řeší i jiné technické otázky a v roce 1986 se stává autorem druhého patentu umožňujícího užití fotografií a grafik pro nábytkový design.

Ve výtvarné práci v posledních deseti letech dospěl Postupa zejména ke grafickému projevu s použitím fotografických technik.

Za celoživotní tvorbu byl v Praze roku 1991 jmenován čestným členem asociace fotografů.

V roce 1993 uzavřel Ladislav Postupa nové manželství, když první skončilo v roce 1983 po 33 letech trvání rozvodem.

Dnes Ladislav Postupa žije a pracuje v Liberci ve svém ateliéru v 9. patře. Stále se věnuje převážně jen volné tvorbě zaměřené na grafiku.

"Ve volné tvorbě vycházím z vjemů, dějů a prožitků základních. Jsou to radosti i zklamání, přání, sny i jejich uskutečňování. Náměty prosté i dramatické, avšak obecně platné.

Nejsou to fotografie ani grafiky odpovídající obecným představám. Pozoruji nejčastěji ty objekty, které mohou nést i jiná poslání, než jim určila původní realita. Motiv nehledám , ale vytvářím. Tak vznikají metaforická vidění. Řeším je jako grafiky, provedené fotografickou cestou."

(Ladislav Postupa 1987)

Václav Zykmund o L. Postupovi

Postupa se velmi záhy vzdal reportážní, ale i jiné, v klasické fotografii již osvědčené cesty. Jeho cesta k výtvarné fotografii byla od samého začátku opravdu osobitá.

Kolem sebe nalézal věci, které přineseny domů a postaveny, položeny tam, kde není jejich obvyklé místo, získaly nové podivné, až poetické ozvláštnění. Byla to prostě taková hra. Známe ji všichni. Odněkud přineseme kámen, kůru stromu, trosky pendlovek a vystavíme mezi všední, denně užívané předměty. Nevede nás k tomu jen touha po zachování okamžiku, který jsme v blízkosti sebraného předmětu prožili, vytušili jsme už, že přinesená a nesmyslně aranžovaná věc v naší blízkosti naráží po čase stovkou nových poetických významů. Jen je třeba umět se dívat. A to právě Postupa ve svých fotografických pohledech dokázal.

Takové ozvláštňování bylo vlastní již surrealistickému tvoření, a tak by se zdálo, že Postupa neobjevil nic nového, ale on neustrnul na prověřených surrealistických metodách, šel dál. Ozvláštněné situace předmětů nevyhledával jako surrealistické, ale sám si tyto situace začal aranžovat. Předměty, kladené před kameru, záměrně ovlivňoval.

Objevil námět, myšlenku, model si pak před objektiv postavil tak, aby vynikl, jindy ho zas umístěním v chaosu potlačil. V ateliéru a ve fotografické laboratoři se pak pokouší své záměry dotvořit a realizovat i některými fotografickými postupy (osvětlením, simultanními nebo negativními snímky a uplatněním dalších moderních fotografických metod). Důležitou vložkou těchto Postupových fotografií je i jejich název. Je jakýmsi pomocníkem k rychlejšímu rozvinutí divákových představ, v pozdějších dílech se fotograf pokouší dokonce přesunout oblast napětí právě mezi snímek a jeho pojmenování. Někdy zase vypreparovaný a očištěný detail je vytržen ze souvislostí a jeho pojmenováním nám ho zlidští. Pořád jako by tu zůstala jakási touha po vytržení ze složitých

konfliktů světa. Ne však proto, abychom se konfliktům vzdálili, ale především proto, abychom poznali drobné krásy našeho života, abychom si je zamilovali a abychom je chránili před zapomenutím. Proto se na Postupových snímcích na černém pozadí objevují kleště, hasák, domovní čísla, prostě předměty naší denní potřeby nebo jejich detaily, nejsou tu však kleště kleštěmi, domovní čísla domovními čísly, ale někdy svědky lidského štěstí, jistoty, jindy výhružným mementem smutku a zkázy.

V poslední době vnáší Postupa do svých prací ve volné fotografii grafické prvky. Do obrazu zasahuje čistě fotografickou cestou a vytváří ke snímaným a upraveným komponentům ještě další aranžované komponenty grafické. Autorova výpověď se tím zbavuje chladu, který někdy ohrožoval snímaný předmět a dosahuje většího polidštění obrazu, zvýrazňuje přítomnost nejen racionálních, ale i ostatních složek lidské existence. Tak se fotograf Postupa ve svých posledních pracech dostává od svého pregnantního pohledu na realitu našich dní až k odhalování záhybů lidského toužení, které je součástí našich denních starostí.

Volná fotografická tvorba Ladislava Postupy je v několika posledních letech doprovázena i fotografickou tvorbou užitou. Postupa se s úspěchem pokusil realizovat fotografii jako svébytný obraz. Věnoval se tomuto problému i po stránce technické. V roce 1970 přihlásil jako československý patent svou povrchovou úpravu fotografií na deskách. Fotografie je tímto postupem na desku trvale instalována, povrchovou úpravou je pak i konzervována a může být využita jako samostatný výtvarný prvek. To umožňuje Postupovi, aby realizoval řadu nástěnných kompozic v mateřských školách, klubech, prodejnách, v kancelářích, ve foaye administrativních budov, závodů a jinak. Tuto jeho činnost kladně hodnotí článek Fotografie a interiér. Píše se v něm: "V poslední době obrátil fotograf svůj zájem i na užité fotografie v interiéru, tedy na jakýsi "návrat" fotografických předmětů do prostředí, v němž by mohly existovat samostatně v jediném exempláři. Užil k tomu zvětšenin různých velikostí

a desek, s nimiž fotografie splývají. Ono zvětšení je zde velmi důležité, protože reálné předměty ztrácejí své obvyklé, všední dimenze, ozvláštnění pokračuje a "návrat" není posléze návratem, ale prodloužením původní tvorby ".

(Václav Zykmund)

Úvod J. Janáčka ke knize L. Postupy Fotografie a interiér

Postupa se sice brání, když se poukazuje na přímou souvislost jeho nástěnných realizací s jeho volnou tvorbou. Myslím si však, že se brání marně a zbytečně. Spojitost je evidentní a není na škodu ani Postupově výtvarné fotografii a tím méně škodí jeho náštěnným realizacím. Souhlasím s Václavem Zykmundem, že tento Postupův proces ozvláštňování fotografovaného předmětu nebo detaily v novém prostředí interiéru je "nepochybně originální". Tady má, nazíráno z jiného pohledu, Postupova tvorba ještě další mnohostrannější společenské uplatnění..

(Úvod k publikaci Ladislav Postupa: Fotografie a interiér od Jiřího Janáčka Severočeské muzeum Liberec - Kabinet fotografie 1970 (28.2))

Rozhovor s L. Postupou

Cítíte se být spíše fotografem nebo grafikem?

"Jsem fotograf - grafik. Fotografie je na počátku láska, která mne zradila děsivou záplavopu lidí, kteří dělají stejně. Chtěl jsem se odlišit a proto jsem začal hledat -materiál, techniku, způsob vyjadřování. Jsem fotograf pracující graficky a grafik pracující fotografickou cestou.
Kdysi jsem kreslil, maloval. Tento proces vzniku díla se mi zdál vleklý, nechtěl jsem o hotové dílo přijít, vsadil jsem na fotografii. Byl to asi omyl, když si to teď zpátky uvědomuji. Výtvarně bych se možná dostal dál. Chtěl jsem si práci fotografií ulehčit, ale opak byl pravdou. Považuji to za chybu. Ale fotografie mi dala jedno a proto jsem ji nepřestal mít rád, vše mám pohromadě, celé svoje dílo. Můžu tak sledovat vývoj, nebo úpadek, chcete-li, jako nikdo jiný."

Mohl byste říci zjednodušeně o co šlo ve vašich patentech?

"První patent dosáhl toho, že se z fotografie stane svébytný obraz. Fotografie konzervuje, odstraňuje reflexy, odpuzuje hmyz. Druhý patent se týkal přenosu fotografie na nábytek a jeho speciální úpravy".

Proč jste vlastně přešel od klasické fotografie k fotografii na speciálních deskách a nábytku?

"Když jsem začínal s profesionální tvorbou v Liberci (zprofesionalizoval jsem se 15.4.1968), tak jsem musel změnit styl své práce z hlediska poptávky. Jako papír se fotografie nedala prodat. Pro spotřebitele je fotografie adjustová, jako deska, nebo jako součást designu nábytku mnohem zajímavější."

Jaké fotografické přístroje používáte?

"Nejraději MENTOR 9x12 cm, výjimečně Pentacon Six TL".

Máte tajný sen nebo přání, čeho byste chtěl ještě ve své tvorbě dosáhnout?

"To je hrozně jednoduché. Aby o mně věděli také ve světě, abych mohl svými pracemi obeslat sbírky. Chtěl bych vytvořit monografii 100 Postupových obrazů a vyšla by třeba v Německu nebo Anglii, nebo v Americe".

Kde čerpáte inspiraci pro takové množství prací ?

"Za svůj život jsem musel nadělat asi 30 000 okýnek negativů, ty které jsem zaregistroval, převedl do grafické podoby, těch je asi 2 000. Z těch bych chtěl právě vybrat tím nejpřísnějším výběrem oněch 100 obrazů, které budou mít trvalou výtvarnou hodnotu. A k té inspiraci. Vždy jsem měl rád ženy. Dělal jsem i fotografie figur, to byla velmi silná inspirace. Každý vztah ve mně vyvolával silné emoce ať kladné, nebo záporné, ty byly mou další inspirací. Ale je to asi spíše otázka koncepce tvorby. Snažím se vidět objekty, které mohou nést i jiné poslání, než pro které byly původně určeny. A začal jsem pracovat systematicky. Každý nápad si zapisuji nebo naskicnu. Po čase se k tomuto námětu vracím, buď ho zpracuji, nebo zavrhnu".

V minulosti jste užíval jako inspiraci tzv. "papírky s protiklady", existují ještě?

"Ano, šlo o okamžité nápady, které jsem zaznamenával na malé papírky a shromažďoval. Někdy mi tyto nápady pomohly jako inspirace k práci:
Perspektiva krátkozrakosti
píseň kašle
chvějící se bezvětří
němá diskuse
vícehlavá bezhlavost

pravá lenost
erotická diverze."

Takže se věnujete i poezii?

"Ano, napsal jsem svou "soukromou" sbírku nazvanou "Axiomy". Tato sbírka není uzavřená, v nepravidelných intervalech se rozrůstá. Jako příklad uvádím:"

Třicet
Když mají včely dosti medu
a prsy nejsou již tak tvrdohlavé,
Ostych zůstal za dveřmi,
Vášeň váží tolik jak rozum,
a nehrozí se všech poznání
Pak se urodí
(únor 1967)

Novoroční přání tyranu
(Novoroční přání mému nepříteli)
Neodpírat tyranu- kosti bez masa
a chléb bez kůrek.
Mořskou pannu se zašitými ústy
a pustý trosečníkův ostrůvek.
(Leden 1978)

Máte raději melancholické, dramatické nebo "klidné" náměty?

"Všechny důležité".

V čem vy sám vidíte vyjímečnost svého díla, víte o někom, kdo by se blížil vaší tvorbě, případně by se stal vaším žákem?

"Pokud je mi známo, tak nikdo na celém světě širém nedělá stejně jako já. Nebo o něm nevím. Nemám tedy ani následovníka. Metoda, kterou užívám, je velice pracná, společnost je pohodlná, nikomu se nechce s tím dřít".

Váš vzor, oblíbený autor nebo styl, s nímž sympatizujete

"Z hlediska fotografické tvorby těžko říci, kdo je můj vzor, snad Brassai, pouze na počátku; jiné zvláštní vzory nemám. Mohu se ztotožňovat s autory jako je Vilém Reichmann, Emila Medková.

Spíše moji tvorbu ovlivnili surrealističtí malíři jako René Magritte, pracoval realistickou metodou a to odpovídalo technice fotografie."

Jakou roli hraje ve vaší novější tvorbě barva?

"Barva musí být "komponentní", dotvrzuje námět nebo ho zdůrazňuje. Moje oblíbené barvy jsou černá, bílá a jejich valéry. Ostatní barvy používám jen na již zmíněné dotvrzení námětu a nejde o barvy získané fotografickou cestou, ale vždy o jeden, nejvýše však dva samostatné barevné odstíny. Dodatečně do černobílé fotografie zasazené."

Váš největší úspěch a zklamání?

"Začnu zklamáním. Vysvětlím vám pojem prahajzlismus - to znamená pražský hajzl. Dvacet let jsem se snažil o výstavu v Praze a vždy mi bylo odpovídáno na Svazu: "Máme důležitější úkoly, soudruhu, pochopte." Nakonec jsem byl vybrán k výstavě v Galerii D, ta se ale nakonec nerealizovala z politických důvodů, psal se rok 1970.

Ale snad nejhorším zklamáním pro mne byla redaktorka časopisu ČS fotografie Mrázková. Trvám na tom, že :

a) zapomněla

b) nechtěla

c) nerozumí tomu, když sepisovala autory české fotografie, tak mne vynechala. Vynechala ale i Stibora, krajináře Havla atd., ta kniha byla pochybená. Mávnul jsem nad tím rukou, ale další zklamání, to vůbec nejtěžší a nejhorší, na které jsem dosud nezapomněl a nikdy nezapomenu bylo 150. výročí vynálezu fotografie. Byl jsem perfektně připraven na výstavu. PhDr. Birgus a Mgr. Braný můj soubor paní Mrázkové doporučili, dvakrát mé práce předkládali, dokonce Doc. Rajzík žádal o zastoupení mých prací na výstavě, paní Mrázková, coby kurátorka výstavy, tak neučinila a mé práce na výstavu nepřijala. Vidím v tom důsledek toho, že jsem v roce 1968 podepsal s tehdejším spisovatelem Václavem Havlem v Liberci Manifest proti okupaci. Tato skutečnost se se mnou táhla už od dřívější redaktorky Horské. Desetiletí jsem nepublikoval své práce v Československé fotografii.

Vzhledem k tomu, že ani toto nebylo poslední odmítnutí od paní Mrázkové, domnívám se, že její hodnocení není objektivní, nejsou přeci jen autoři, které jen ona propaguje. To je mé největší zklamání.

A čeho si nejvíce vážím? Toho, že jsem byl schopen vydat vlastním nákladem 2. monografii s 51 ilustracemi a trojjazyčnou mutací, vážím si toho, že moje práce zakoupil Evropský dům fotografie v Paříži a Museum Victoria and Albert v Londýně. Za to vděčím zejména PhDr. Vl. Birgusovi."

Byla napsána řada recenzí. Kterou považujete za nejlépe informující?

"Je to recenze Mgr. Ant. Braného napsaná v Praze 1989; jasná, stručná, přehledná:"

Ladislav Postupa je fotografickým tvůrcem s nezaměnitelným, osobitým rukopisem. Vystudoval vyšší průmyslovou školu stavební a pracoval jako projektant. Od konce padesátých let se začal intenzívně zabývat fotografií, byl přijat za člena SČSVU a v roce 1967 se stal profesionálem. Tvorba Ladislava Postupy patří do nejvýznamnějšího

proudu poválečné fotografie. Nese v sobě hledání nové estetiky spojené s tradicí i boj proti dogmatickým tendencím. Inovuje prvky surrealismu a hlavní důraz klade na symbolickou a významovou složku fotografie. Postupova inscenovaná zátiší, složená ze všedních věcí, jsou převážně realizována v ateliéru, i když autor nevylučuje možnost nalezené reality. V jeho pojetí ožívají běžné předměty do fantaskních tvarů a forem, vytvářejících přeludné obrazy plné tajemnosti, metafor a vnitřního napětí. Autor v nich uplatňuje svůj cit pro skladbu a obdiv k prostým estetickým liniím, které svou působivostí vybízejí diváka k vlastním úvahám a představám. Výraz jeho fotografií je spojen s dokonalou technikou, doprovázenou od poloviny 70. let i grafickými a barevnými zásahy. V Postupově díle dochází rovněž k prolínání volné tvorby s profesionální sférou, v níž uskutečňuje velkoplošné řešení fotografií ve společenských a soukromých interiérech. V této oblasti je zároveň autorem dvou ojedinělých československých patentů, umožňujících trvalou instalaci fotografie na deskách a v nábytkovém designu. Podmanivý svět fantazie Ladislava Postupy obohacuje naší přítomnost a staví autora na přední místo v současné fotografické tvorbě.

V Praze 1989 *Antonín Braný*

Co pokládáte za nejdůležitější pro práci fotografa výtvarníka?

"Patřím k autorům, kteří dokázali dělat souběžně dvě věci - užitou fotografii s dekorativními prvky, tou jsem se živil, ale kromě toho jsem ze dvou třetin pracoval na volné tvorbě. Jsem rád, že jsem nepropadl honbě za vydělávaním peněz. Vydělal jsem si jen nezbytnou částku, abych se mohl věnovat volné tvorbě.

Dále zdůrazňuji soustředění, vysokou koncentraci. Zbavit se všeho, co mne ruší. Pracuji tak, že se musím před světem zavřít, nikdo u toho nemůže být. Potřebuji klid i na ustalování.

Využívám poznámek a skic, pracuji systematicky, všechny práce procházejí selekcí. Zůstávají jenom obrazy, které mohou působit na mne i na jiné lidi. Vyloučil jsem tím možnost, že bych se do některé práce "zamiloval", i když nevylučuji, že se mi to může stát. Když bude pět různých lidí reagovat stejně, vím, že jsem měl pravdu a obraz může promlouvat i k ostatním."

Co si myslíte o názoru, že poslední dobou inklinujete k dekorativismu?

"To je omyl. Byl to můj způsob obživy. Živil jsem se řešením interiérů s využitím rostlinné tématiky. Byl to způsob, jak si vydělat peníze. Mohl jsem skládat uhlí, kdybych na to měl postavu, nebo jako fotograf fotit děti v porodnici, to jsem nechtěl, nemám to rád, otravuje mě to. Nechci to dělat.

Fotografii dělím na tři kategorie:

a) - vědeckotechn. průmyslovou, kde je fotografie technický produkt

- humanitní , historickou, reportážní - zachycuje historické události, nesmírně cenný obor fotografie, jedno z hlavních poslání, které fotografie má plnit

b) výtvarnou a reklamní

c) uměleckou jako samostatný výtvarný prostředek, výtvarný záměr ve fotografii; Celým svým životem usiluji o to, aby se fotografie vyrovnala s jinými výtvarnými technikami. S fotografií je potom potřeba pracovat, to nemůže být jen pouhé odzrcadlení skutečnosti. Dílo vzniká až zásahem autora do obrazu.

Proto se snažím graficky obraz ovlivňovat. Mnozí se domnívají, že na základě vlastnictví fotografického přístroje jsou obrazovými tvůrci, ale podléhají sebeklamu. Pouhé odzrcadlení skutečnosti nemá nic společného s tvořením."

Doc. Dr. Václav Zykmund o Postupově tvorbě napsal k 50. p. Postupy, k jubilejní výstavě v Severočeském muzeu.
Text nebyl zveřejněn, protože autor byl v té době na indexu.

Malá úvaha nad tvorbou Ladislava Postupy

... Je zbytečné Postupu zařazovat do té nebo oné tendence soudobé fotografie. Postupa je prostě Postupa. Jediné, co jej vzdáleně spojuje s několika našimi či světovými fotografy, je jeho potřeba ozřejmění jednoduchých, prostých, každodenních předmětů. Realita jím viděná přestává být na jeho snímcích opticky vnímatelnou realitou a proměňuje se v symbol, o němž víme, že má vždy významově abstraktní charakter. Aby mi bylo dobře rozuměno: abstrakce znamená vždy maximální zobecnění jedinečného a zvláštního; žal, radost, smutek, smích, pohodu či dramatické napětí nelze fotografovat jako konkrétní objekty, ale "pouze" vyjádřit. Je to vždy krajně obtížné, protože vyjadřovací prostředky se nepodrobují snadno a ne každému; v zápase s nimi Postupa obdivuhodně lehce zvítězil, expresívní formy si podrobil k prospěchu nás všech. Vše nač se se svou kamerou podívá, ztrácí svůj běžný vzhled, svou praktickou užitkovost a mění se v jeho temné komoře v něco jiného, i když vnější vzhled zůstává týž. Realita se mu stává záminkou pro to, aby jejím prostřednictvím vyslovil to nebo ono reálně lidské, abstraktní, bez něhož by člověk nebyl člověkem.

Postupa směňuje realitu existující vně člověka za realitu existující v člověku jakožto reálném společenském objektu. Dialektika objekt - subjekt se v jeho snímcích uskutečňuje měrou vrchovatou.

...Jsou malíři a sochaři, kteří se domnívají, že tzv. "užitý projev" je "něčím méně" než projev volný. Jsou přesvědčeni,že "užití" znamená "zneužití", a že toto "zneužívání" je zneužitím jejich talentu. Jde pochopitelně o zásadní omyl; celistvost osobnosti znamená, v nejčastějších chvílích lidské existence, celistvost individuálního vyjádření. Tušená

objednávka (volná tvorba) a reálná objednávka (zakázka) se spojují v jedno; Postupa je jedním z mála našich umělců, kteří splňují tuto jednotu. Kdykoli se tak v dějinách umění stalo (Postupa netvoří výjimku), nebyly rozdíly mezi metodami, ale ve funkcích. Nástěnné obrazy či panely vždy braly na sebe i funkce dekorativní, jak to vyžaduje výzdoba "jako taková".

Dekorativismus v takových případech může mít různou podobu, jednou je to stylizace prvků, obvykle užívaných ve volné tvorbě, jindy zrytmizování, uzpůsobení prostředí či hypertrofie konkrétních monumentů převzatých z viděné, objektivní reality. U Postupy jde o druhý případ: vytváří zpravidla snímky, jejichž významovost je spjata s charakterem prostředí, ve kterém mají "fungovat", pak tyto snímky na svých speciálních panelech rozmnoží v různých formátech a z několika takto se opakujících prvků vytváří konečnou nástěnnou kompozici (Kino Máj). Toto komponování, často připomínající svou metodou "chladnou abstrakci" mondrianovského typu, tvoří posléze celek, ve kterém jde o "kompozici kompozice". Výchozím elementem je tu vždy snímek, který by mohl existovat samostatně, ale který zmnohonásoben, se strukturuje ve výtvarný objekt s posunutým významem a posunutými funkcemi (zasedací síň státního statku v Novém Městě pod Smrkem).

K emotivním aspektům výchozího elementu se přidružují zmíněné dekorativní aspekty, jejichž harmoničnost není nikterak statická, ale naopak dynamická. Je to tím, že nejde o stereotypní opakování či rytmizování podle jednoho modelu, ale o neusálé narušování nabízející se absolutní rovnováhy, o variace výtvarného uplatnění základního prvku a o jeho derytmizaci.

Postupa byl u nás jedním z prvních (ne-li vůbec první) fotografů, kteří přesvědčivě dokázali, že široké společenské uplatnění fotografie lze realizovat i jinými formami než je dokument, reportáž, agitace nebo

propagace nějakého výrobku. Jeho schopnost specifického vidění reality, která se uplatňuje ve všech druzích jeho činnosti, propůjčuje všem jeho pracím silné emotivní zabarvení.

...Může se zdát, že v některých Postupových snímcích se objevují existenciální prvky. Děje se tak většinou tehdy, kdy významovost některých jeho snímků se dotýká mytologické stránky lidské existence. Moucha na snímku zvaném Ikaros je bezmocné stvoření zmítající se na bílé, nekonečné abstraktní ploše. Její zobrazení jakoby bylo syntézou bytí a nicoty. Co však mytologická postava Ikarova? Což jeho potřeba vznést se nad zemský povrch, vymanit se z "nicoty" lidské existence nebyla marná? Což tento mytologický příběh nedokazuje, že člověku je dáno existovat jen a jen na zemi nebo nanejvýš - přeneseme-li se do nejsoučasnější kosmické éry - přenášet zemské podmínky do jiných světů, které se ukazují jako ne příliš vlídné? Ne, v Postupových snímcích je obsažena jen a jen realita, ne zmařené sny, ale sny naší každodennosti, sny nás všech.

Doc. Dr. Václav Zykmund, 1979

Význam díla L. Postupy pro současnost

Čím je tedy pro nás zajímavý Postupa dnes. V době, kdy u nás fotografie jako médium prožívá jakousi krizi? Objevuje se fotografie reklamní. Doposud pro nás takřka neznámá. Po době absolutní absence kvalitní reklamní fotografie se s ní najednou setkáváme na každém kroku. Rozvoj zpracovatelských laboratoří a minilabů, široký sortiment fotografických přístrojů. Prakticky každý si může dovolit udělat snímky aparátem. Během pár dní nebo i hodin má k dispozici více či méně kvalitní barevné fotografie. Vede to zřejmě tak trochu k opětovnému podcenění fotografie. Ale čím je masovější přístup k amatérské fotografii barevné, tím méně je těch nadšenců fotografů - experimentátorů, trávících hodiny v temné komoře pro pár černobílých zvětšenin. Černobílá fotografie, natož výtvarná, jaksi opět ztrácí sílu vyrovnat se s grafikou, olejomalbou, tisky. Fotografie prostě lidé jaksi "neberou".

Postupa je jedním z těch, kteří věří v renesanci černobílé výtvarné fotografie. Snaží se ji povýšit na "umění". Tím, že hledá stále nové cesty a způsoby přiblížení se fotografií k ostatnímu výtvarnému umění dokazuje, že fotografie není mrtvá. Jeho kvalitní řemeslné zpracování, vtip, nadsázka a mnohdy hluboká myšlenka činí jeho obrazy i komerčně úspěšnými. A seznam Postupových výstav, realizací, recenzí a zastoupení ve sbírkách hovoří o tom, že i ve světě zasvěcených mají své místo.

Vlastní souborné výstavy:

1962 - Liberec, Divadlo hudby a poezie

1963 - Hejnice, výstavní síň MěstNV

1966 - Liberec, Severočeské muzeum

1966 - Jablonec nad Nisou, Divadlo Julia Fučíka

1967 - Hejnice, výstavní síň MěstNV

1967 - Brno, Dům pánů z Kunštátu, kabinet J. Funka

1967 - Ostrava, Dům kultury VŽKG

1967 - Louny, Galerie umění Benedikta Rejta

1968 - Karlovy Vary, Oblastní galerie umění

1969 - Ústí nad Labem, Divadlo hudby

1970 - Liberec, Severočeské muzeum, kabinet fotografie

1971 - Liberec, Naivní divadlo

1979 - Liberec, Severočeské muzeum, kabinet fotografie

1983 - Liberec, Galerie Díla

1984 - Česká Lípa, Okresní vlastivědné muzeum

1988 - Louny, Galerie umění Benedikta Rejta

1988 - Varnsdorf - Městské muzeum

1988 - Litvínov - Docela malé divadlo

1989 - Náchod, Okresní galerie výtvarného umění

1990 - Děčín, Okresní muzeum

1990 - Rumburk, Městské muzeum

1993 - Liberec, Oblastní galerie v Liberci

1993 - Praha, Galerie Svazu českých fotografů

Souborné vlastní výstavy v zahraničí:

1978 - Dresden, Altmark, Kunstdienst

1978 - Meissen, Frauenkirche, Kunstdienst

1988 - Leipzig, Nikolaikirche, Kunstdienst

Účast na výstavách pořádaných SČVU a Unií českých výtvarných umělců:

Oblastní galerie v Liberci 1966, 1968, 1985, 1987. Surrealismus a fotografie, Brno 1966 a NSR Museum Folkwang Essen 1966. Alšova jihočeská galerie, Hluboká 1967. Československý spisovatel, Praha 1968. Severočeští výtvarní umělci, Mánes, Praha 1968. Současná československá fotografie, Moravská galerie Brno, 1969, 1971, 1973. Galerie hlavního města Prahy, Obecní dům, Praha 1969. Galerie "D", Praha 1970. Ústí nad Labem 1980, 1981, 1982, 1983. Okresní galerie v Roudnici 1982. Malá zámecká galerie, Teplice 1984. Česká výtvarná fotografie, Československý spisovatel, Praha 1984. 40. výročí osvobození: Oblastní galerie v Liberci 1985, Vyznání životu a míru, Praha 1985. Salon, Jablonec nad Nisou 1989, Oblastní galerie v Liberci 1992.

Účast na zahraničních výstavách:

Wroclaw 1962, Hong-Kong 1962, 1966. Johanesburg 1963. Barreiro 1963. Lisboa 1964. Edinburg 1965. Zadar 1965. Bangkok 1966. Tokio 1968.

Publikace:

Photo-schau, Artia, Praha 1964. Monografie vydaná Severočeským nakladatelstvím, Jiří Janáček - Fotografie Ladislava Postupy, 1967. Odborné časopisy, Čs. fotografie a Revue, magazíny, denní tisk. Dr. Antonín Dufek - Černobílá fotografie, Praha 1987. Josef Král - Monografie Ladislav postupa, 1992.

Recenze:

Československá fotografie č. 11/1968. Kulturní tvorba, Václav Chochola č. 18/1968. Červený květ, dr. Alena Bretšnajdrová č. 3/1968. Věda a život, doc. dr. Oleg Sus č. 7/1968. Im Herzen Europas, prof. Jiří

Janáček č. 12/1967. Dialog, doc. dr. Ludvík Baran č. 6/1968. Výtvarná práce, doc. dr. Václav Zykmund č. 2/1971. Československý architekt č. 26/1975. Projekt revue slov. architektury, ing. arch, M. Maxa č. 8/1974. Domov č. 5/1984. Technický magazín č. 4/1975. Průboj č. 169/1979. Československá fotografie, Vladimír Richtrmoc č. 7/1984. Kultura - Rudé právo č. 222/1989, Antonín Braný. Severočeský deník č. 155/1990, Josef Král. Liberecký den č. 25/1993, Milena Králová. Praha-Atelier, čtrnáctideník současného výtvarného umění č. 10/1993, Mgr. Antonín Braný. Encyklopedie ASKO, Praha 1993, Dr. Antonín Dufek.

Realizace:

Realizoval řadu společných interiérů ve školách, školkách, zdravotnických zařízeních, klubovnách a zasedacích síních podniků na různých místech naší vlasti i v zahraničí.

Zastoupen ve sbírkách:

Kabinet fotografie, Severočeské muzeum v Liberci. Galerie Benedikta Rejta v Lounech. Moravská galerie v Brně. Umělecko-průmyslové muzeum v Praze. Muzeum v České Lípě. Svaz českých fotografů v Praze. Victoria and Albert museum London. Maison Européenne de la Photographie Audiovisuel, Paris.

Seznam použité literatury

- poznámky a zápisky z archívu L. Postupy
- katalogy k výstavám
- Janáček Jiří: Ladislav postupa - Fotografie a interiér, Severočeské muzeum Liberec - kabinet fotografie 79
- Dufek Antonín: Katalog k výstavě Viléma Reichmanna
- Koblasa Jan: Čestmír Krátký, Severočeské nakl. Liberec 1969
- Zykmund Václav, Doc. Dr.: Malá úvaha nad tvorbou Ladislava Postupy z r. 1979
- autorský kolektiv: Encyklopedie českých a slovenských fotografů, ASCO Praha 1993
- Josef Král - Monografie Ladislav Postupa, první vydání, vlastním nákladem, 1992

Tajemství Geheimnis Mystery 1965

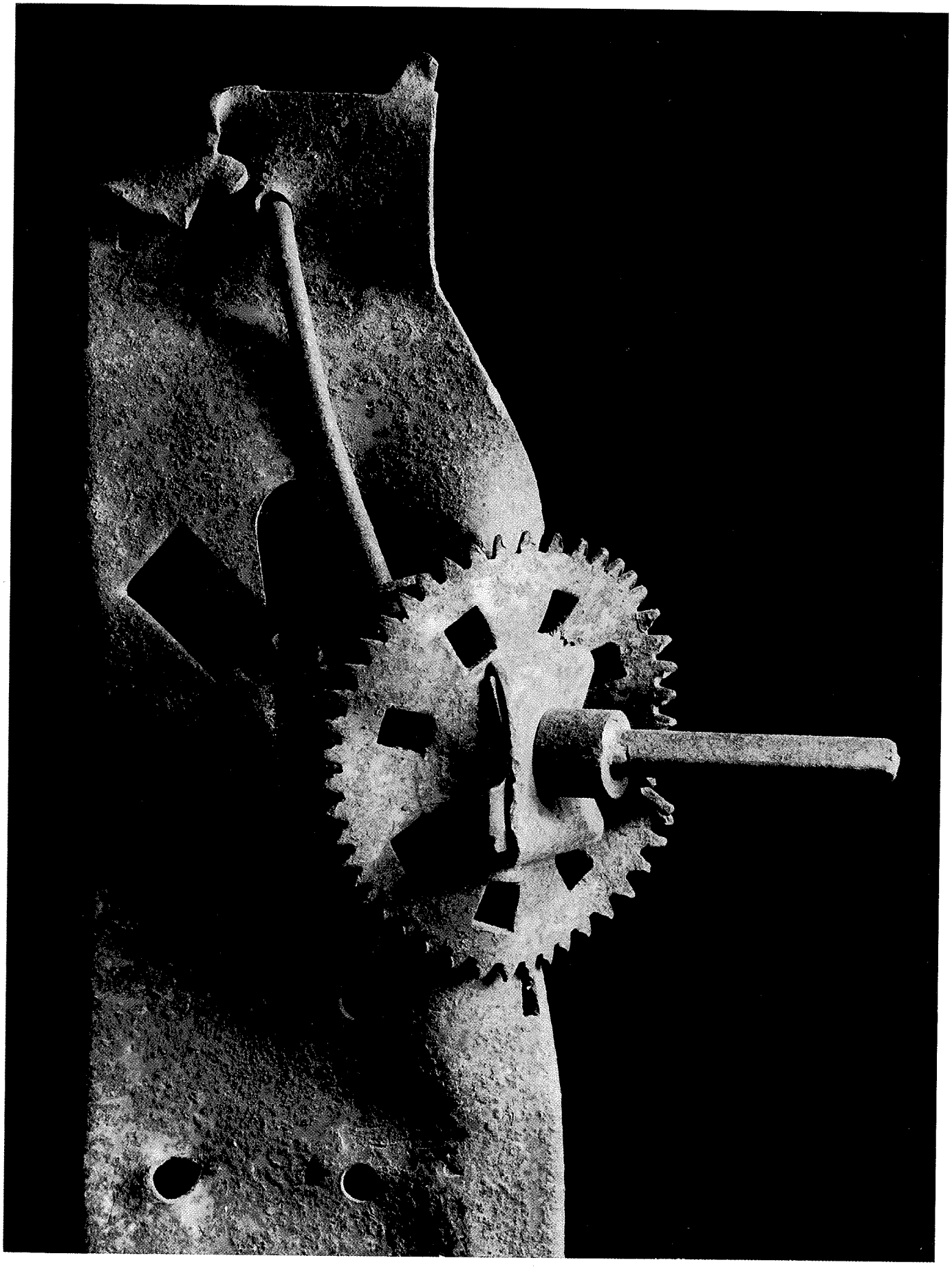

Strůjce | Schöpfer | Maker | 1967

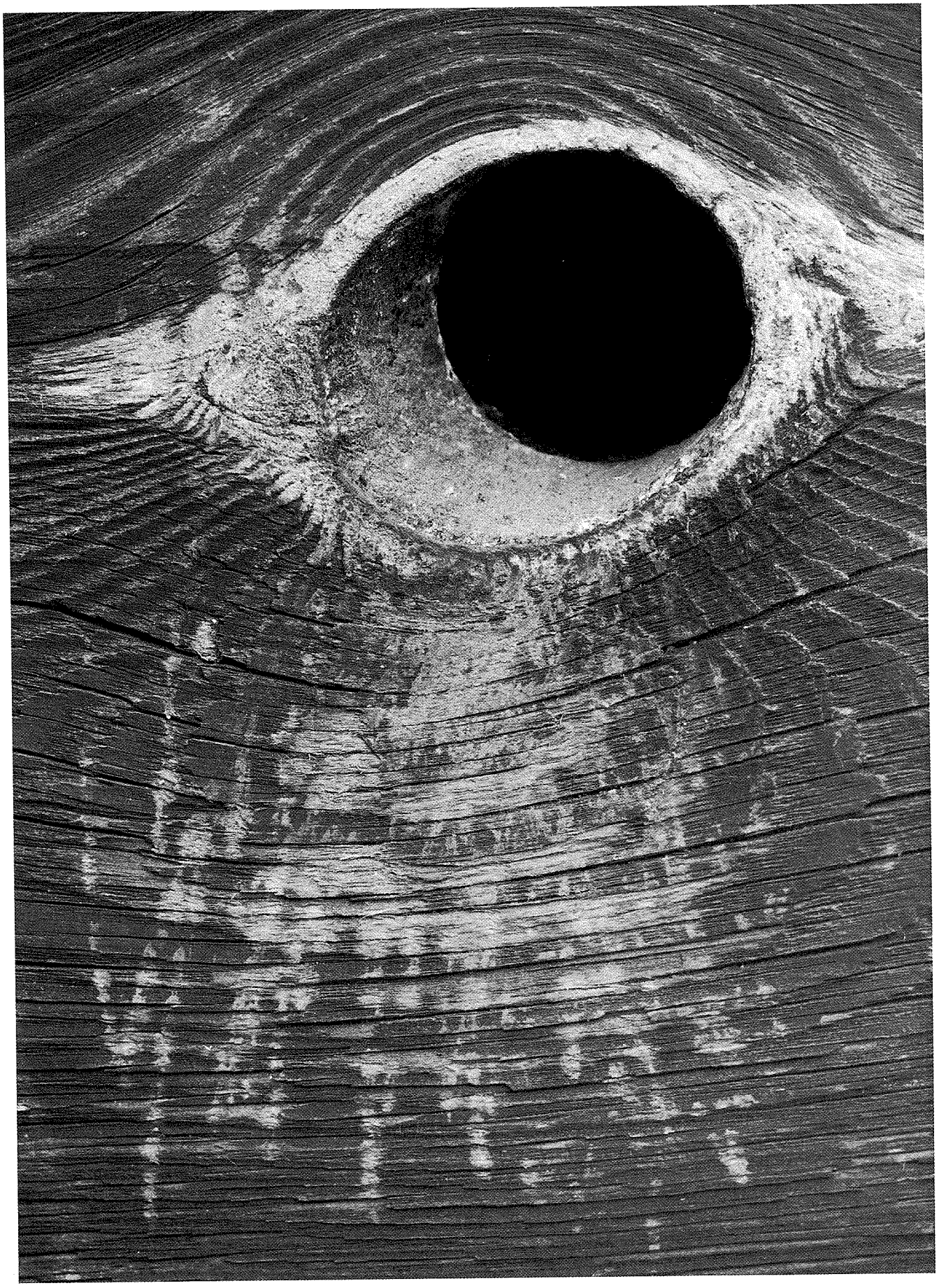

Oko nejvyššího Auge des Allerhöchsten Eye of the Highest Spirit 1965

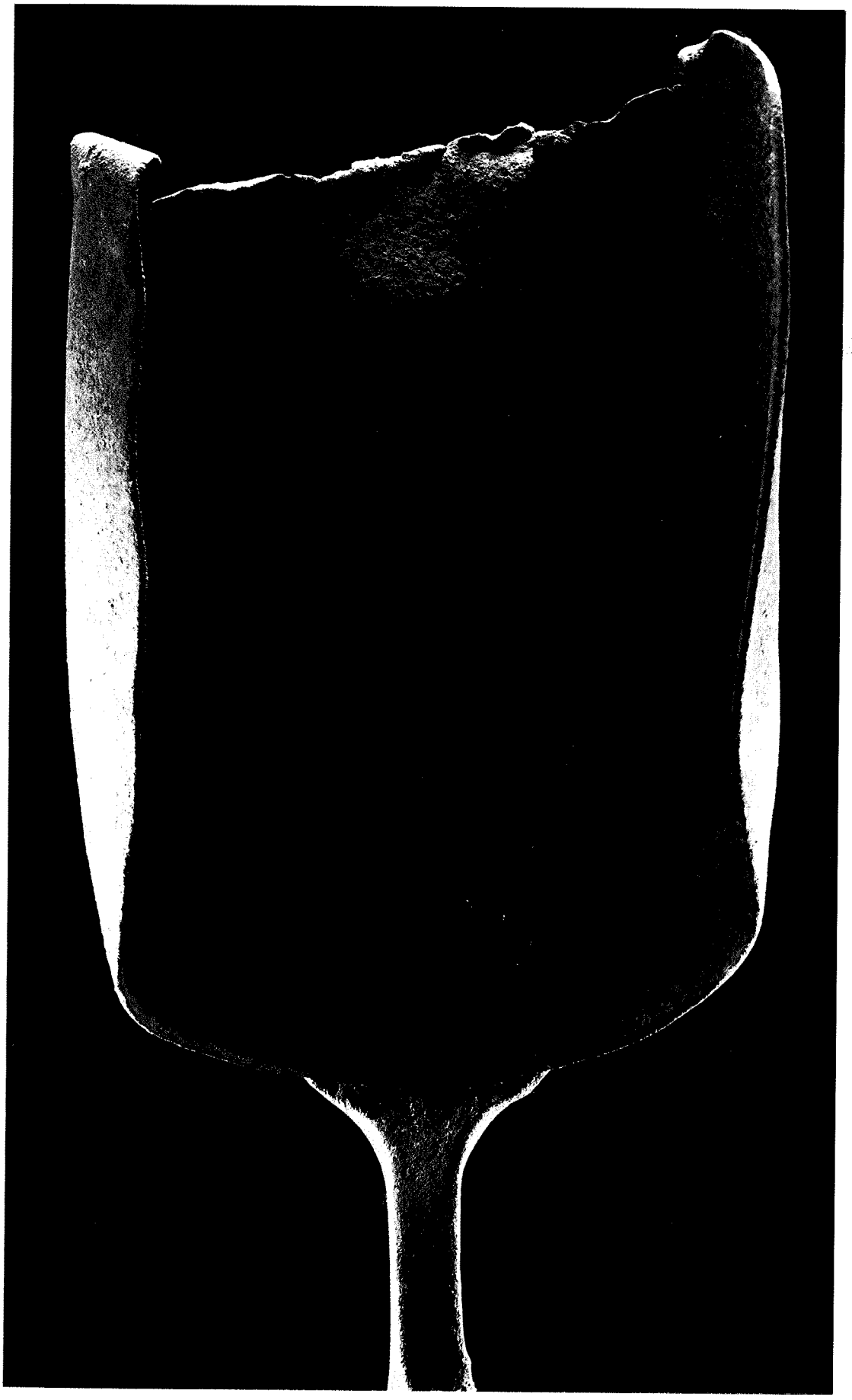

Oslava Feier Celebration 1969

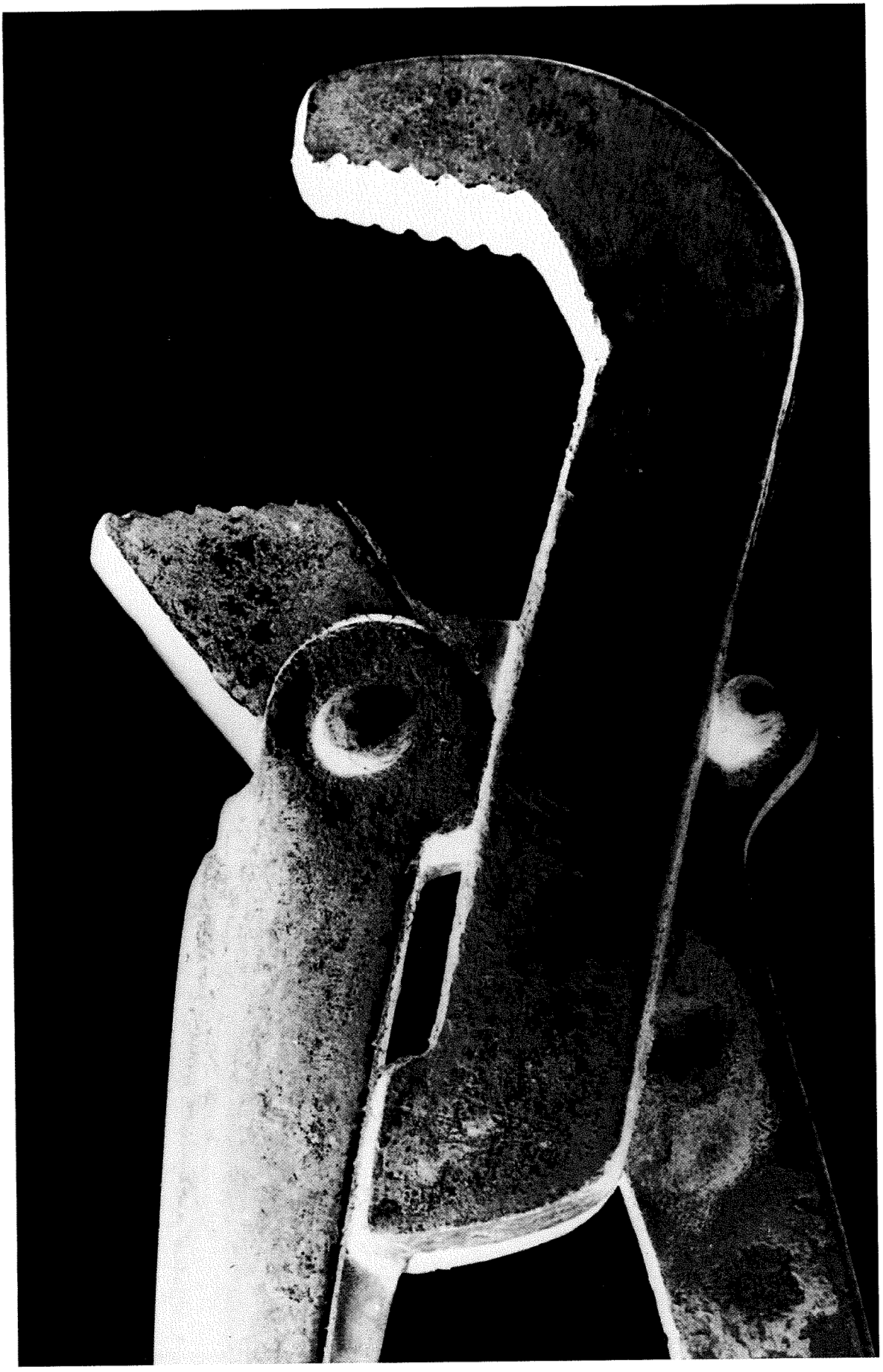

Kasař Kassenknacker Safe Breaker 1966

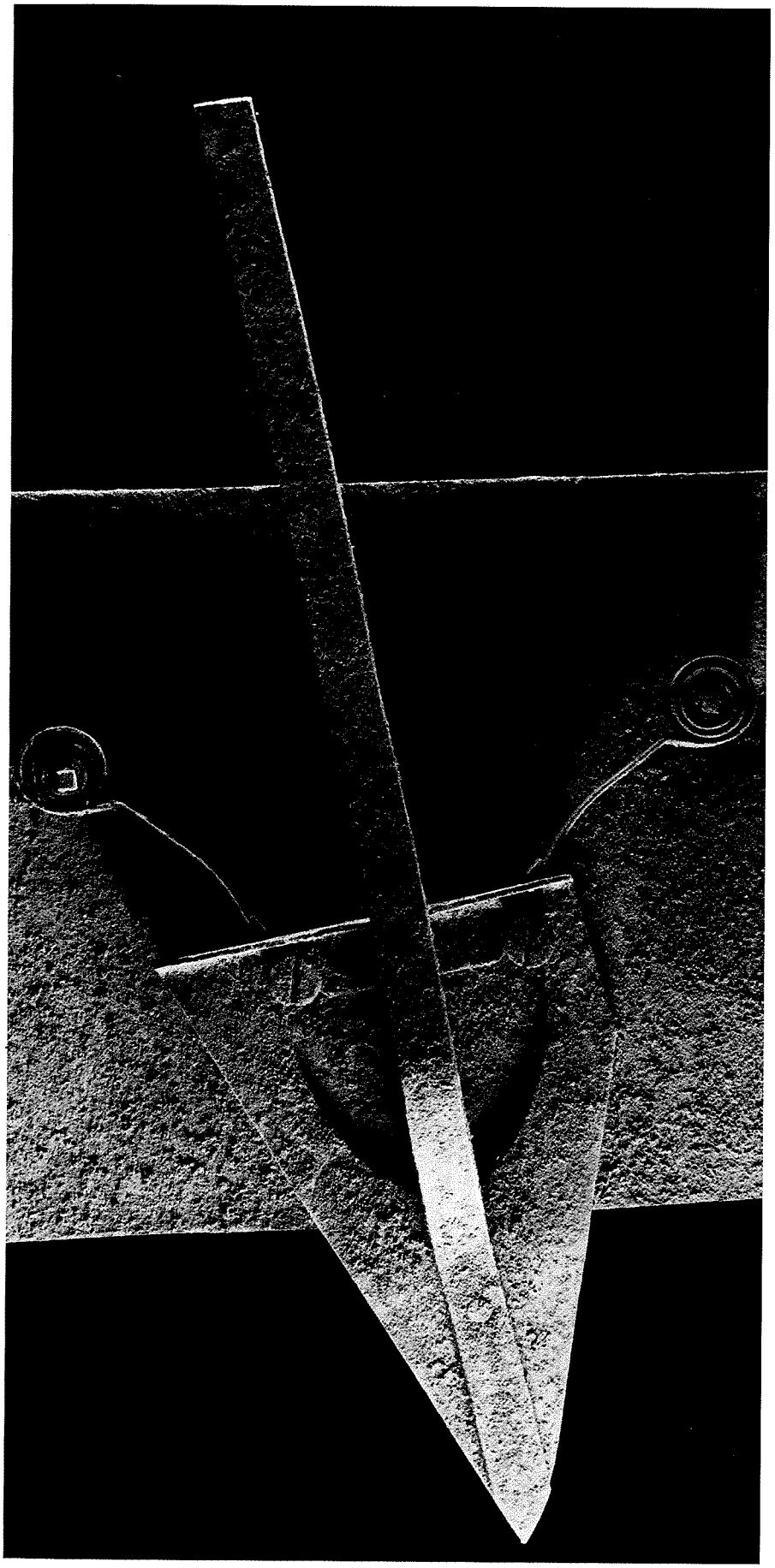

Poselství Botschaft Message 1970

Štěstí Glück Fortune 1965

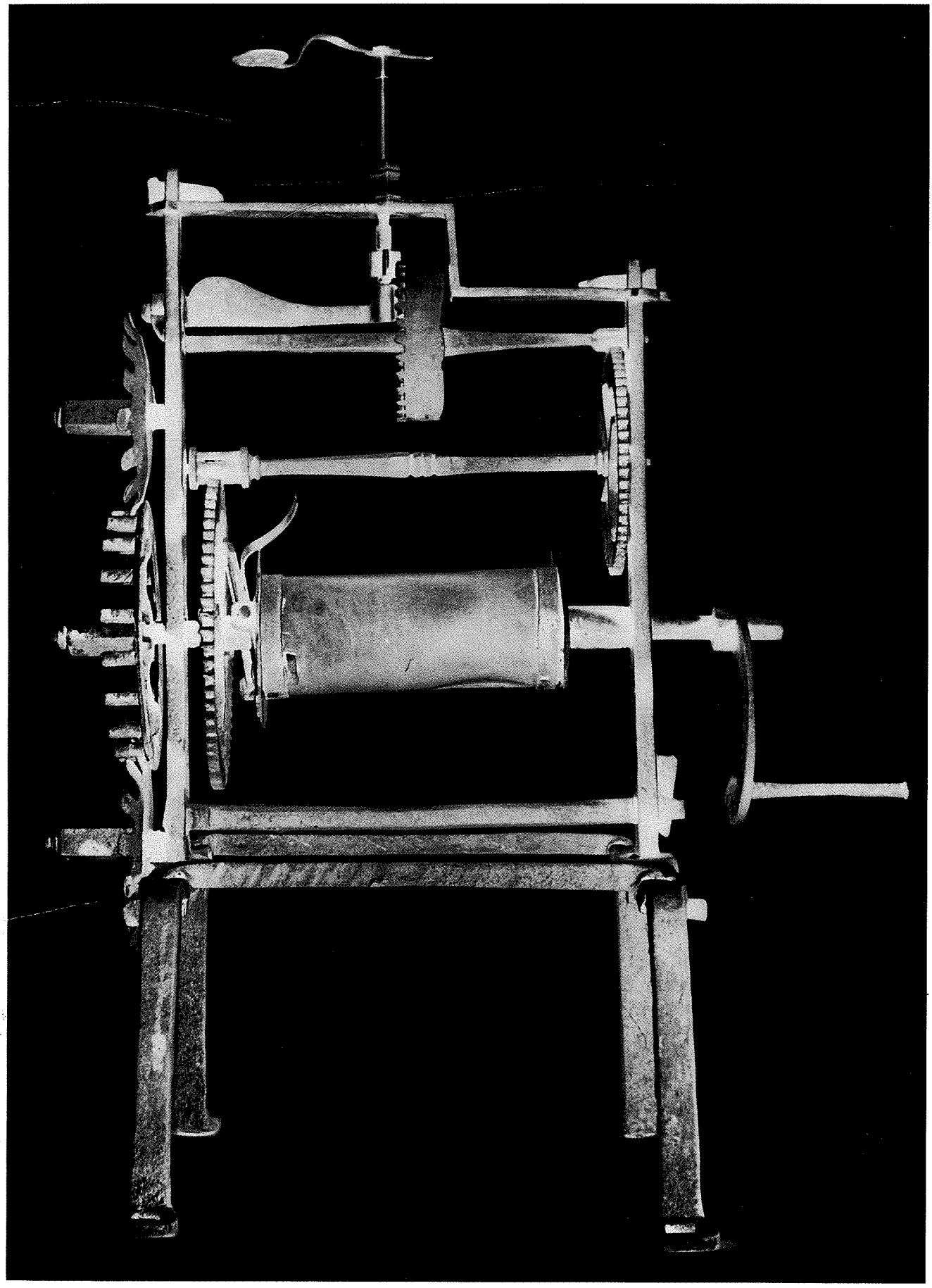

Perpetuum mobile Perpetuum mobile Perpetuum mobile 1967

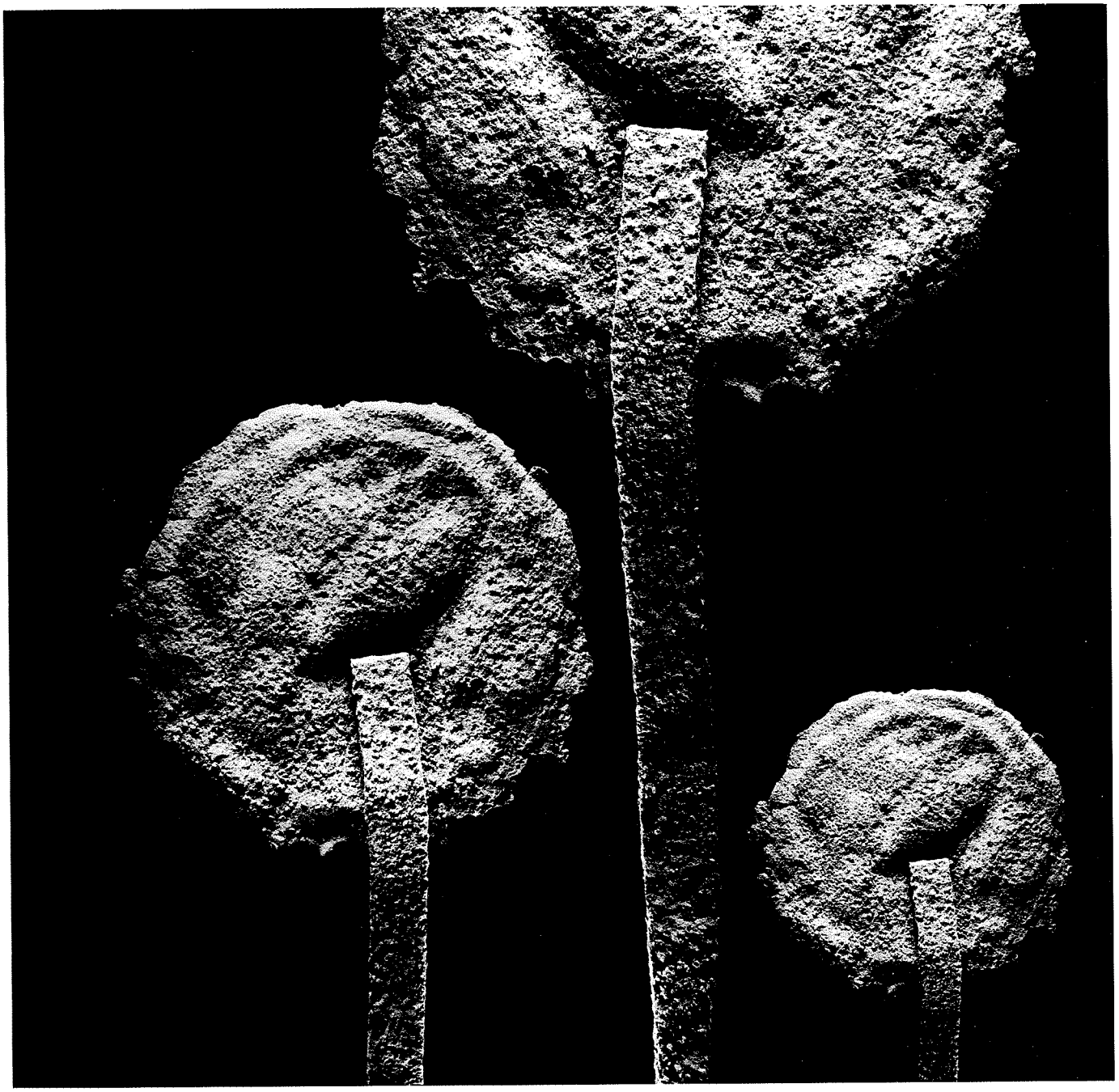

Zahrada Garten Garden 1981

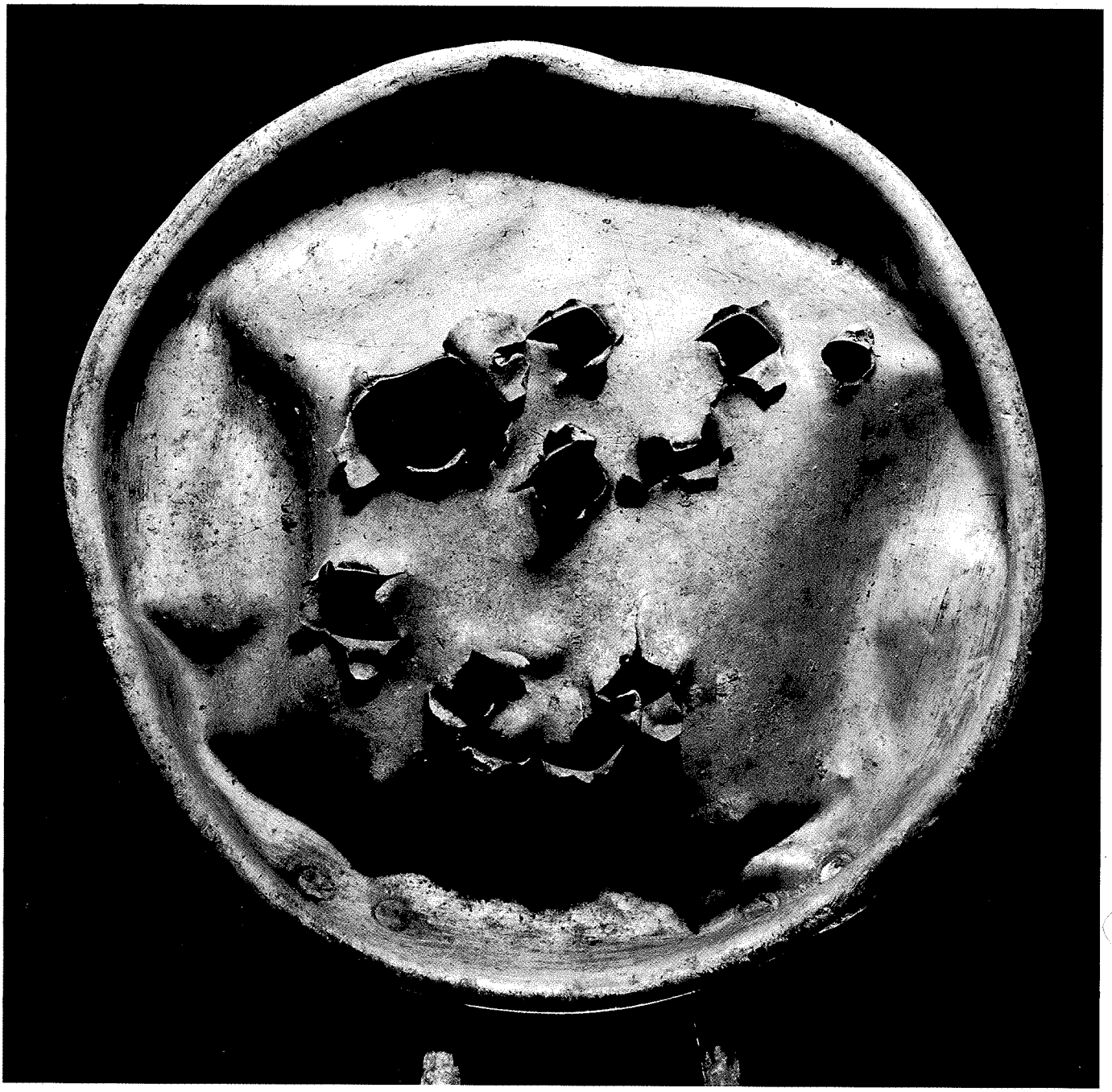

Aféra Affäre Scandal 1969

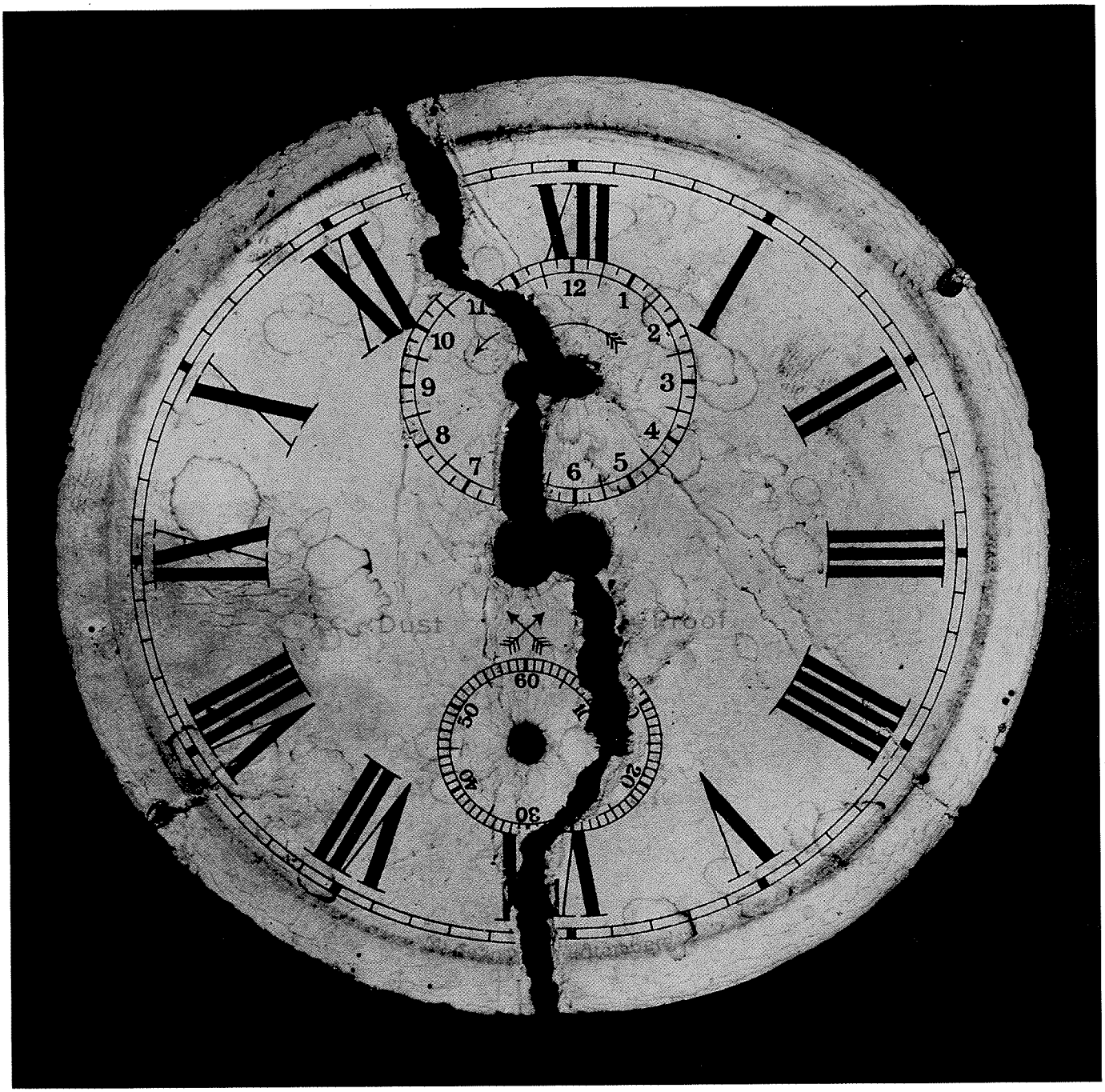

Marnost | Vergeblichkeit | Vanity | 1969

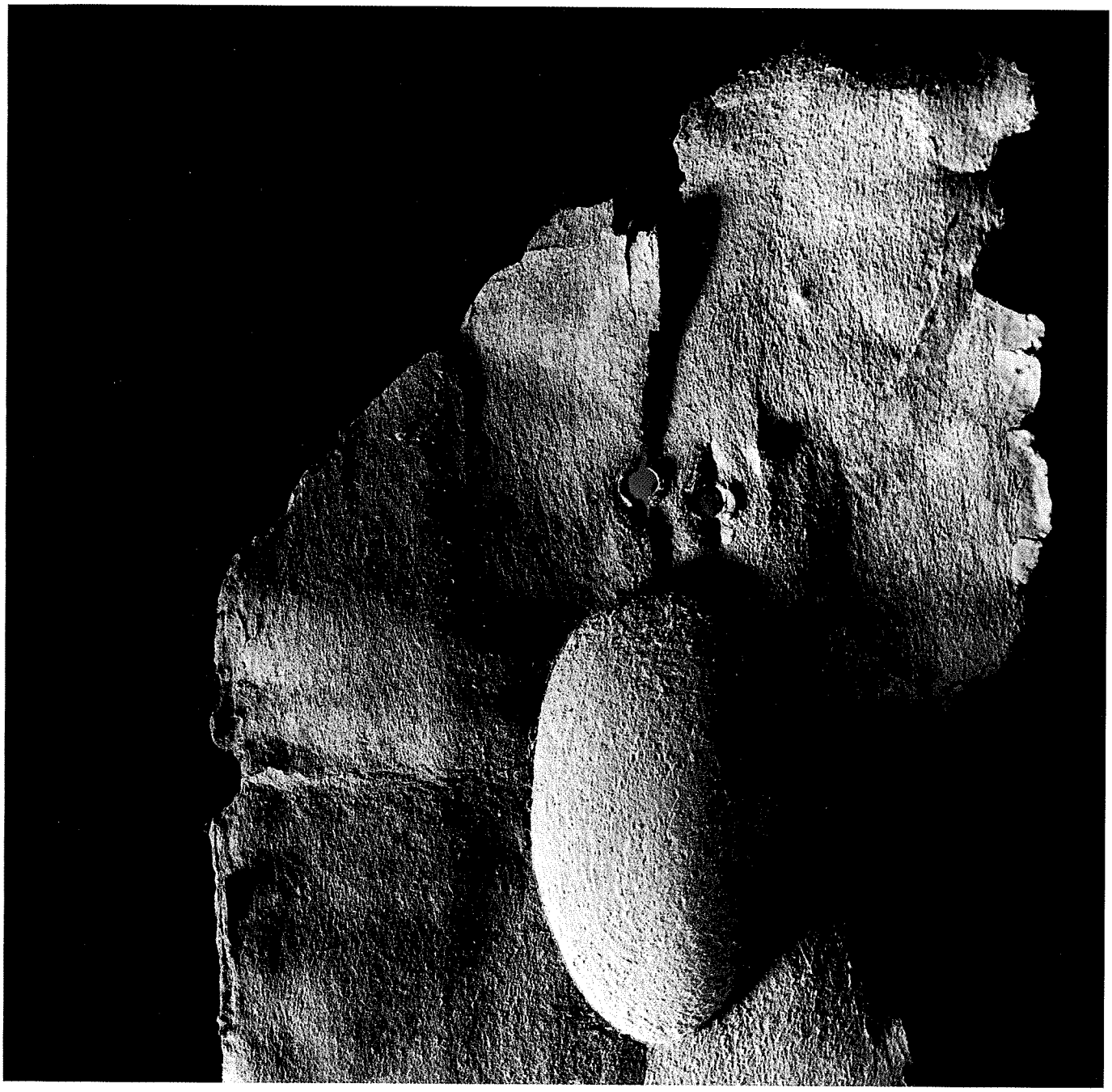

Zakletý | Der Verwunschene | Spell | 1970

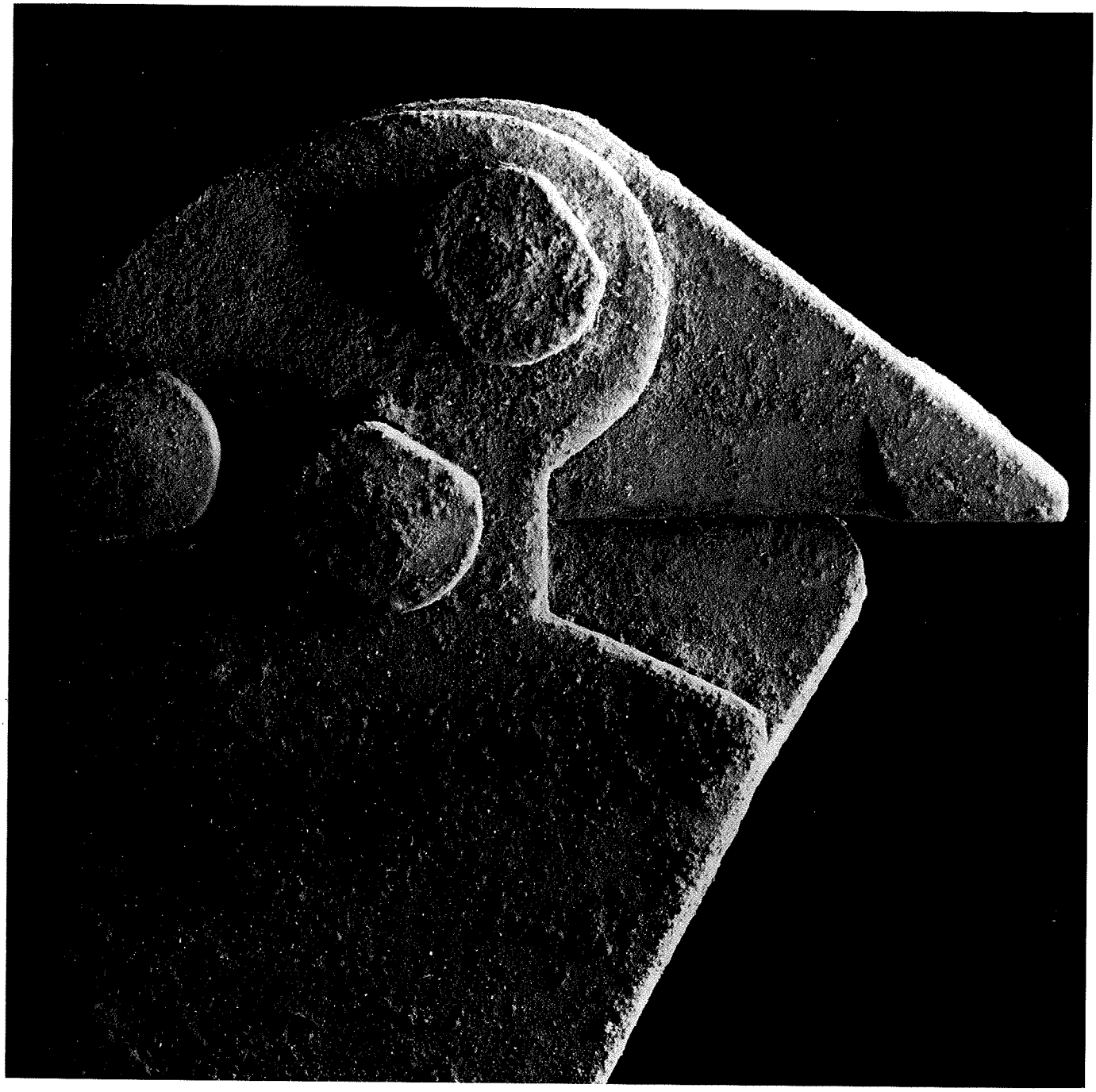

Soused Nachbar Neighbour 1971

Uštknutí | Schlangenbiss | Snakebite | 1972

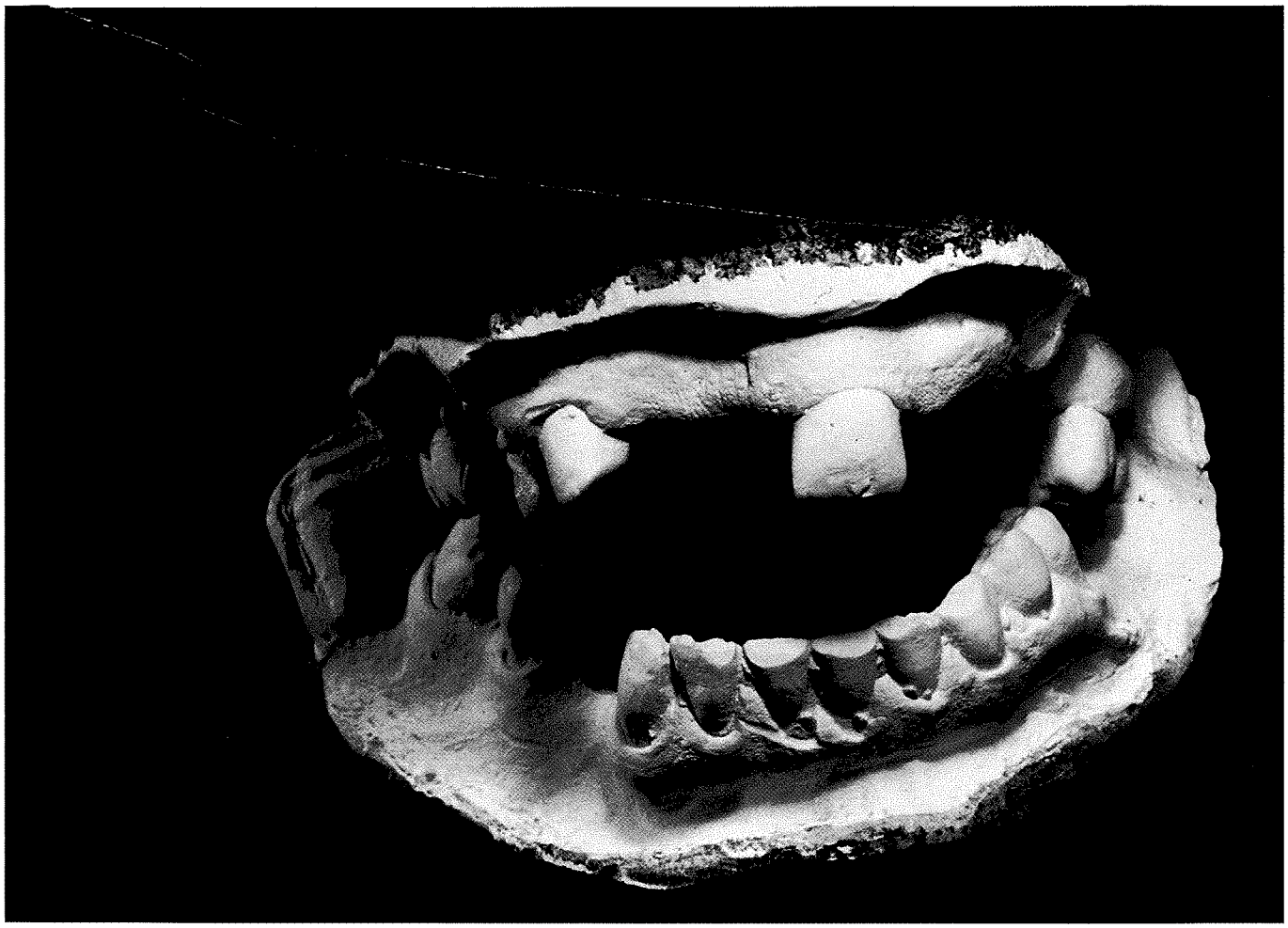

Úsměv Lächeln Smile 1965

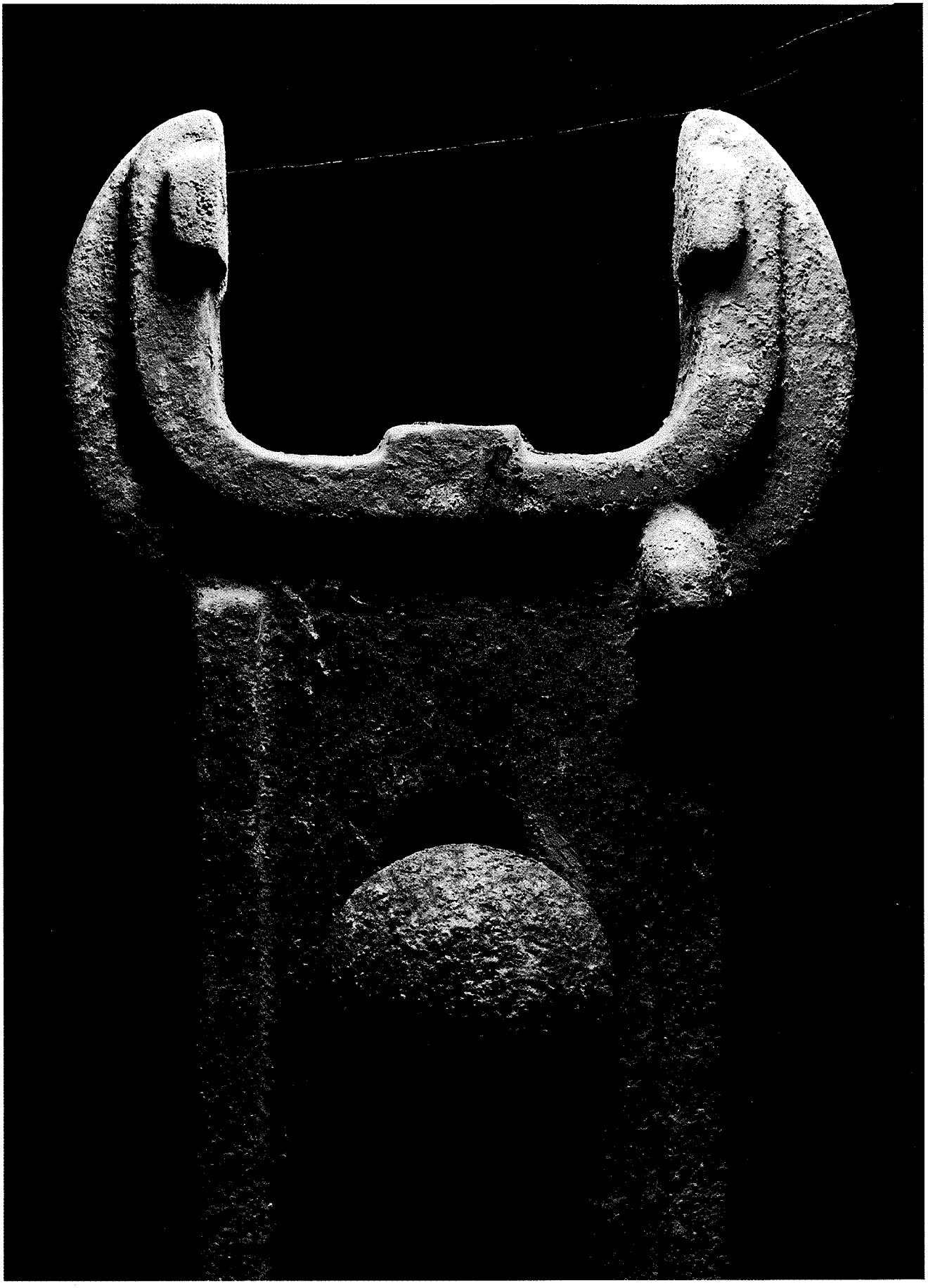

Odkaz Erbe Heritage 1967

Labil Labil Unstable 1970

Našeptávající Zuflüsternde Intriguing 1980

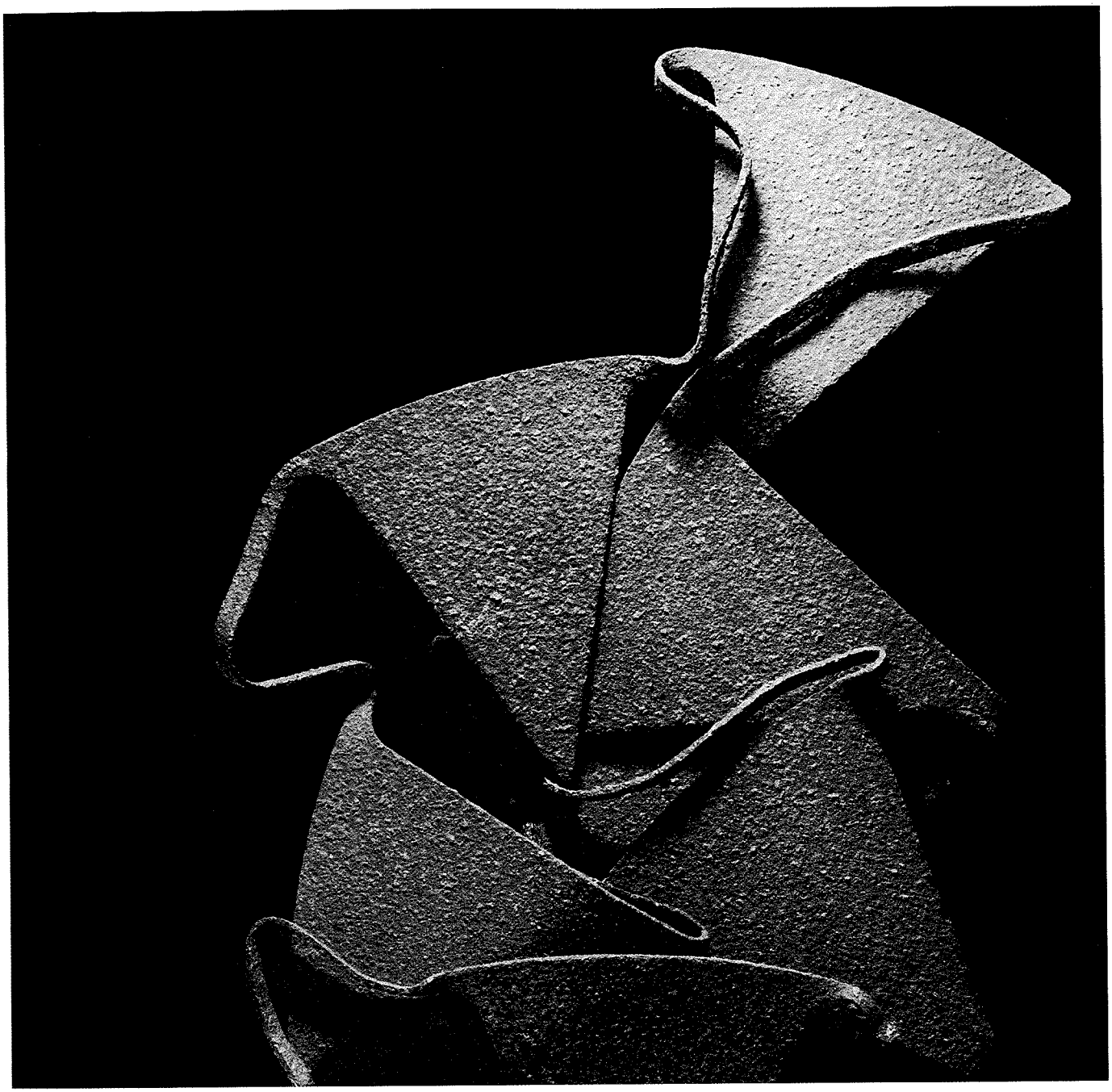

Odcházející | Der Fortgehende | Leaving | 1983

Ptáci Vögel Birds 1977

Zvědavec | Der Neugierige | Curious | 1986

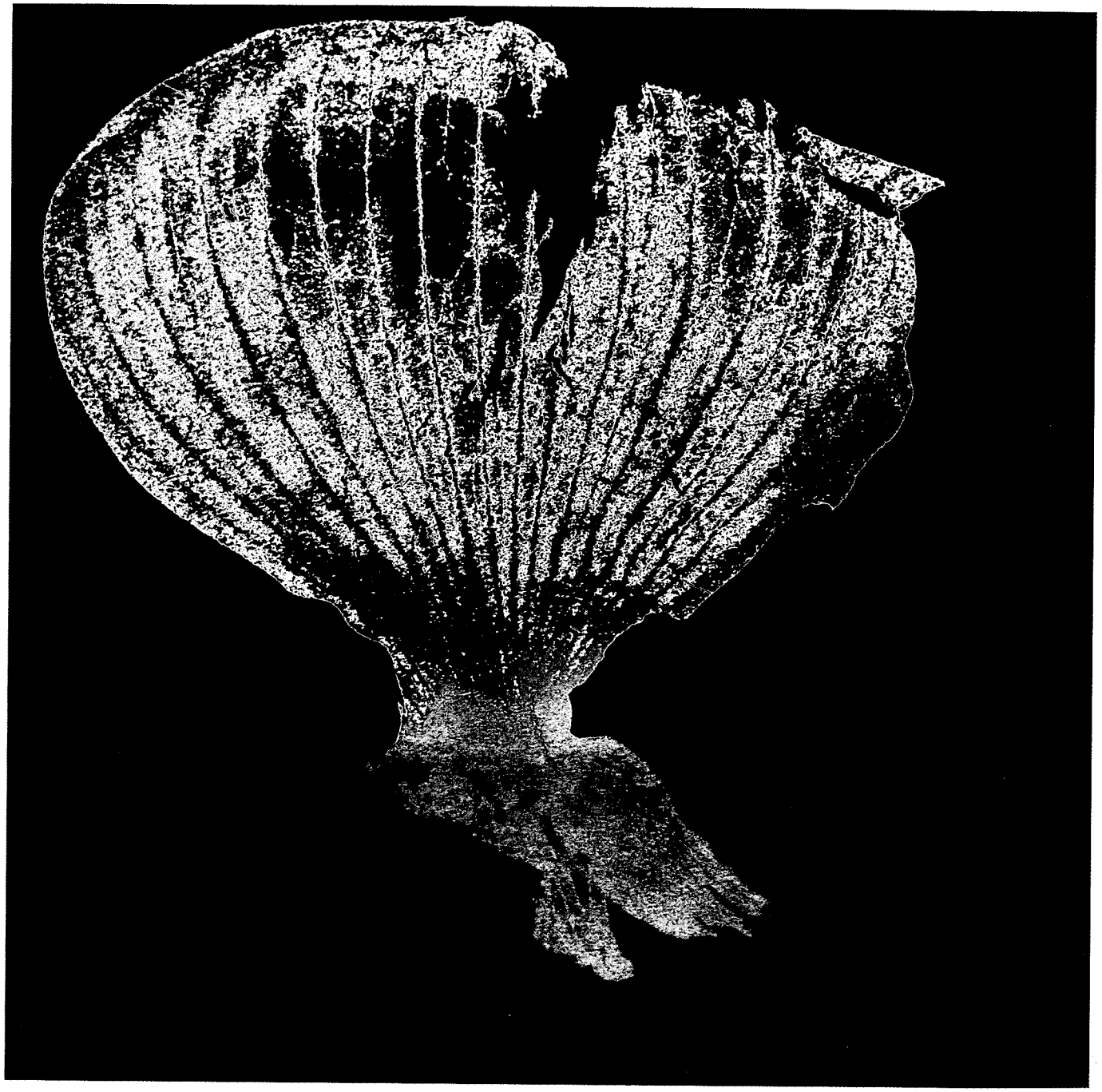

Havárie Havarie Breakdown 1987

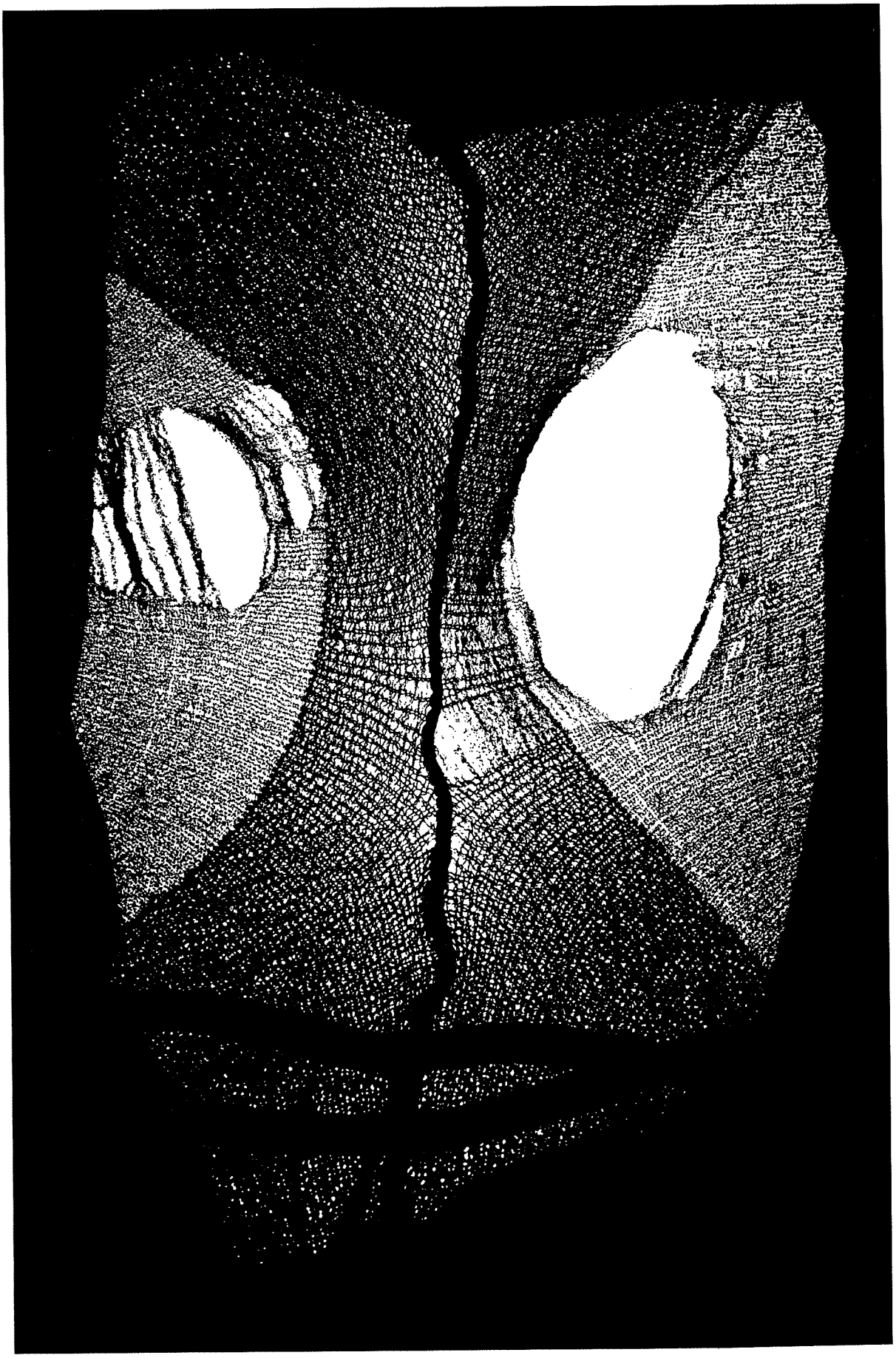

Maska Maske Masque 1988

Vítěz Sieger Winner 1977

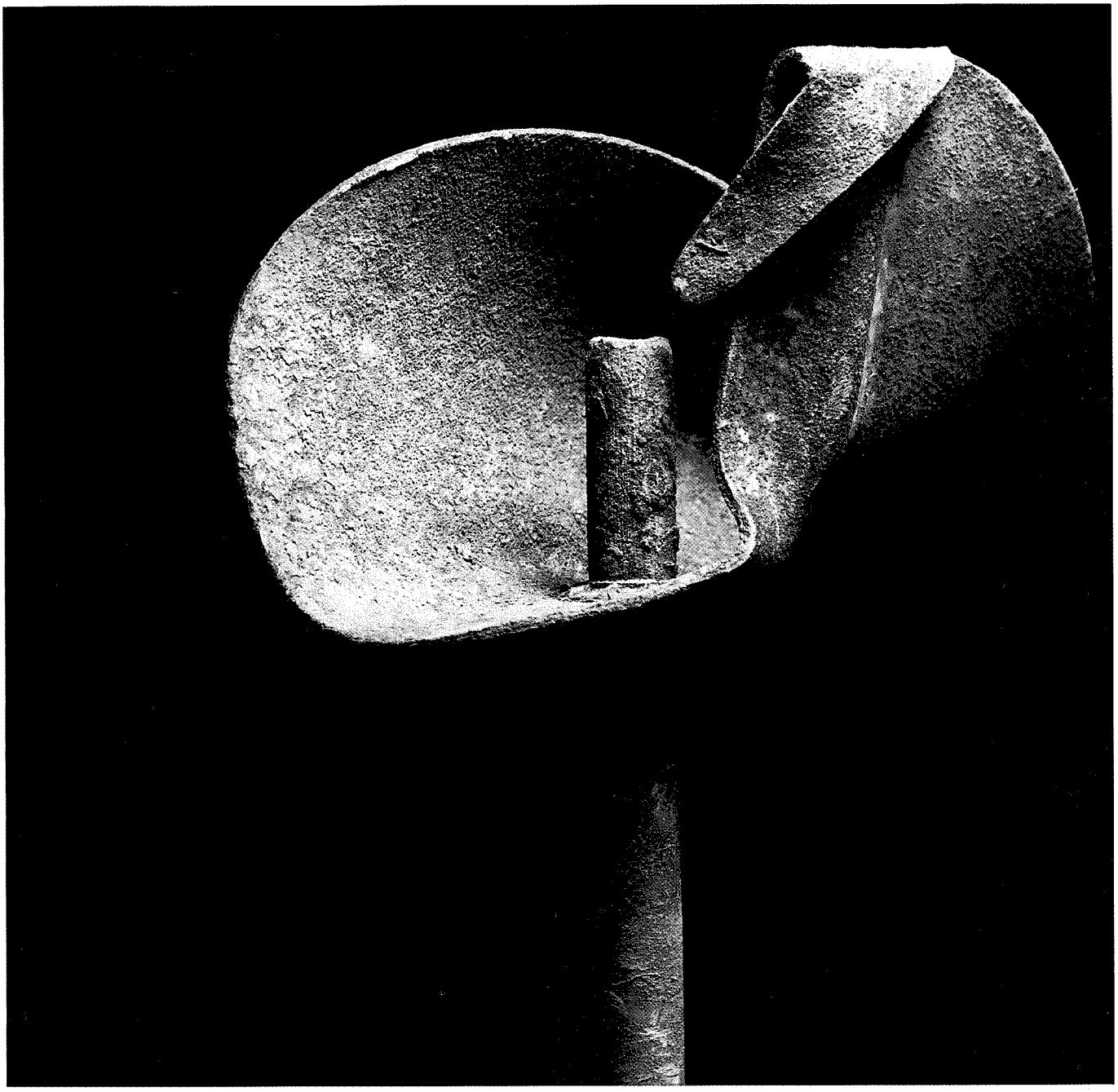

Květ Blüte Flower 1979

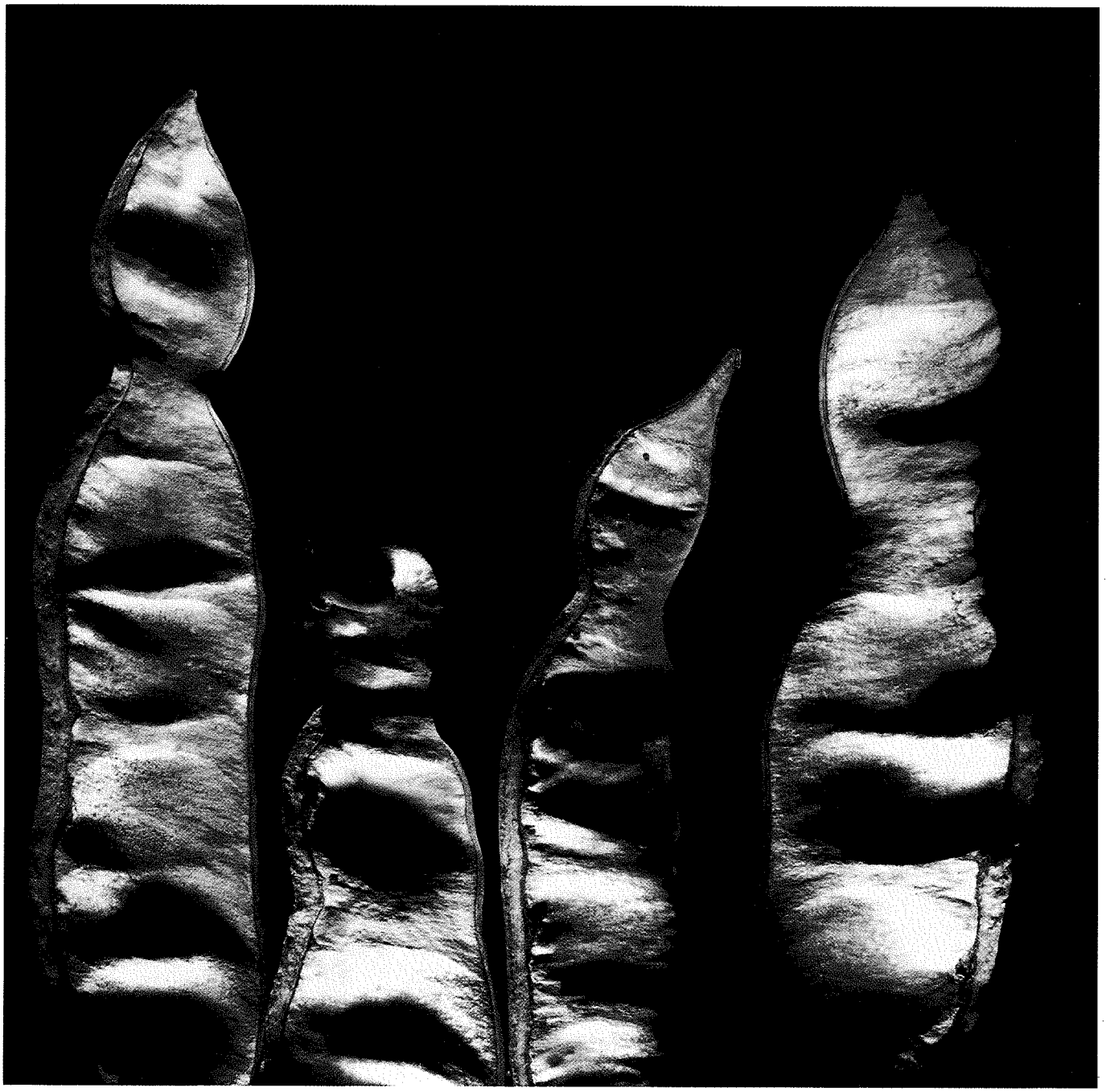

Strašidla Gespenster Ghosts 1977

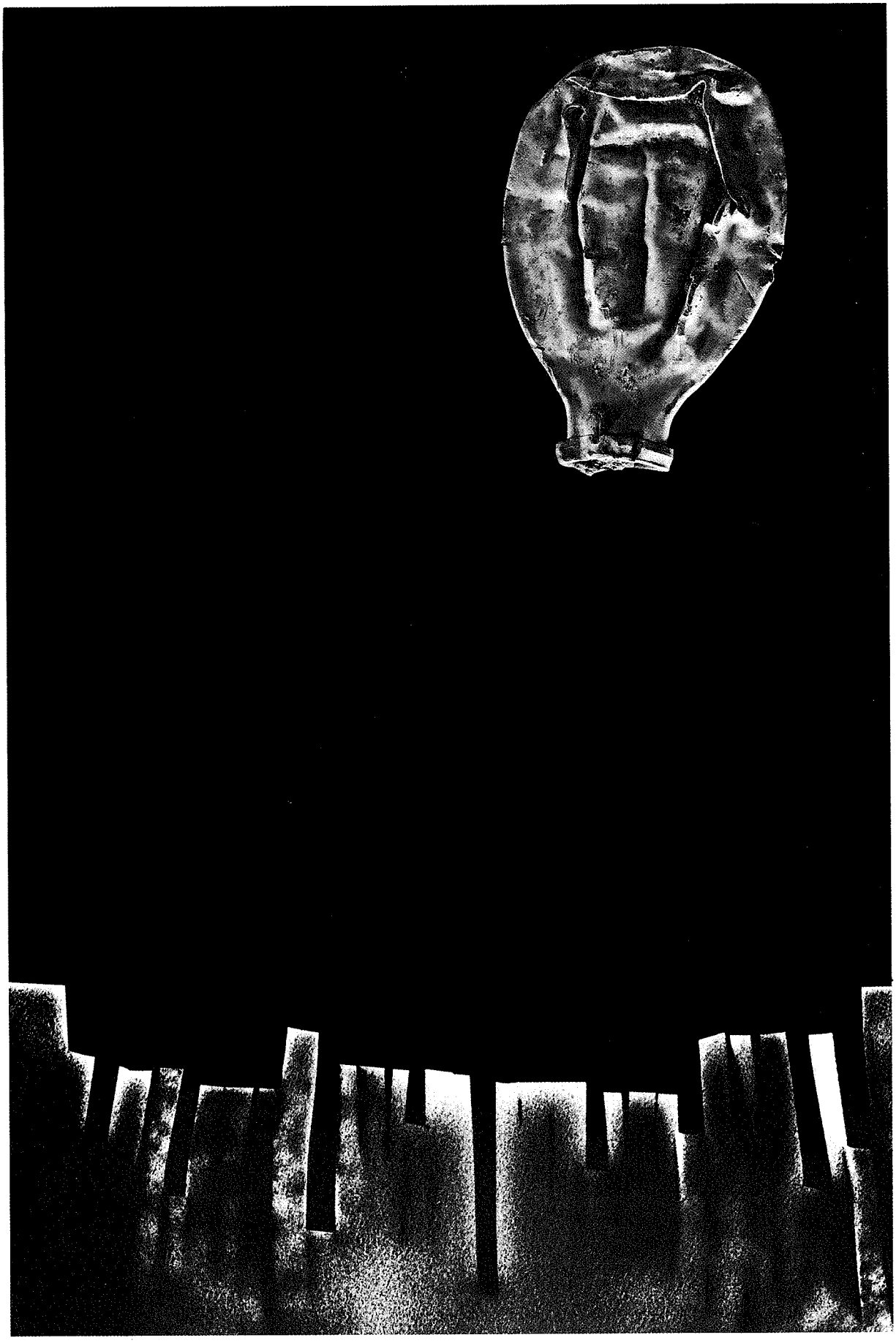

Montgolfiera Montgolfiere Montgolfiere 1984

Klan Klan Clan 1986

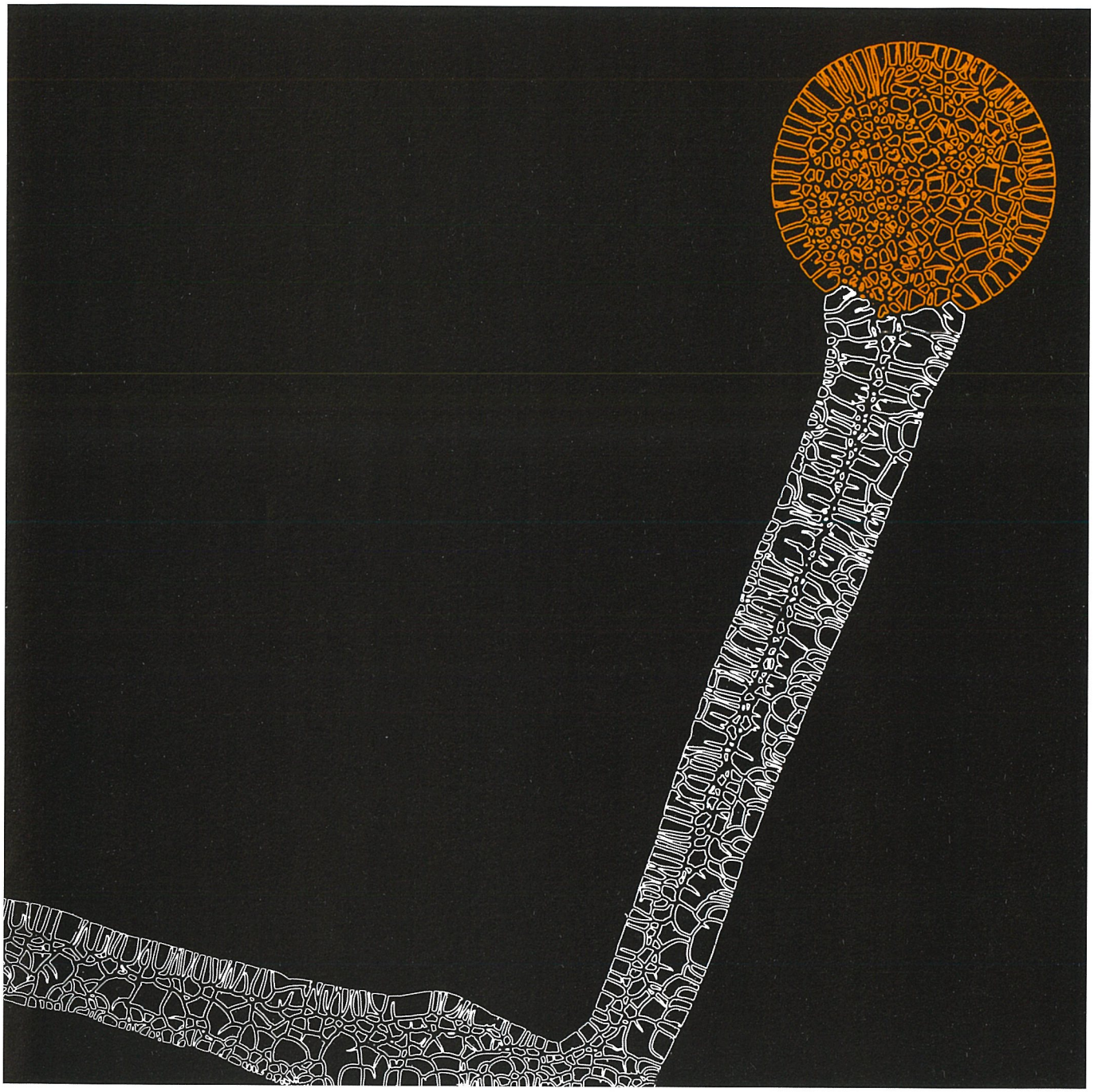

Zneklidnění Beunruhigung Restlessness 1988

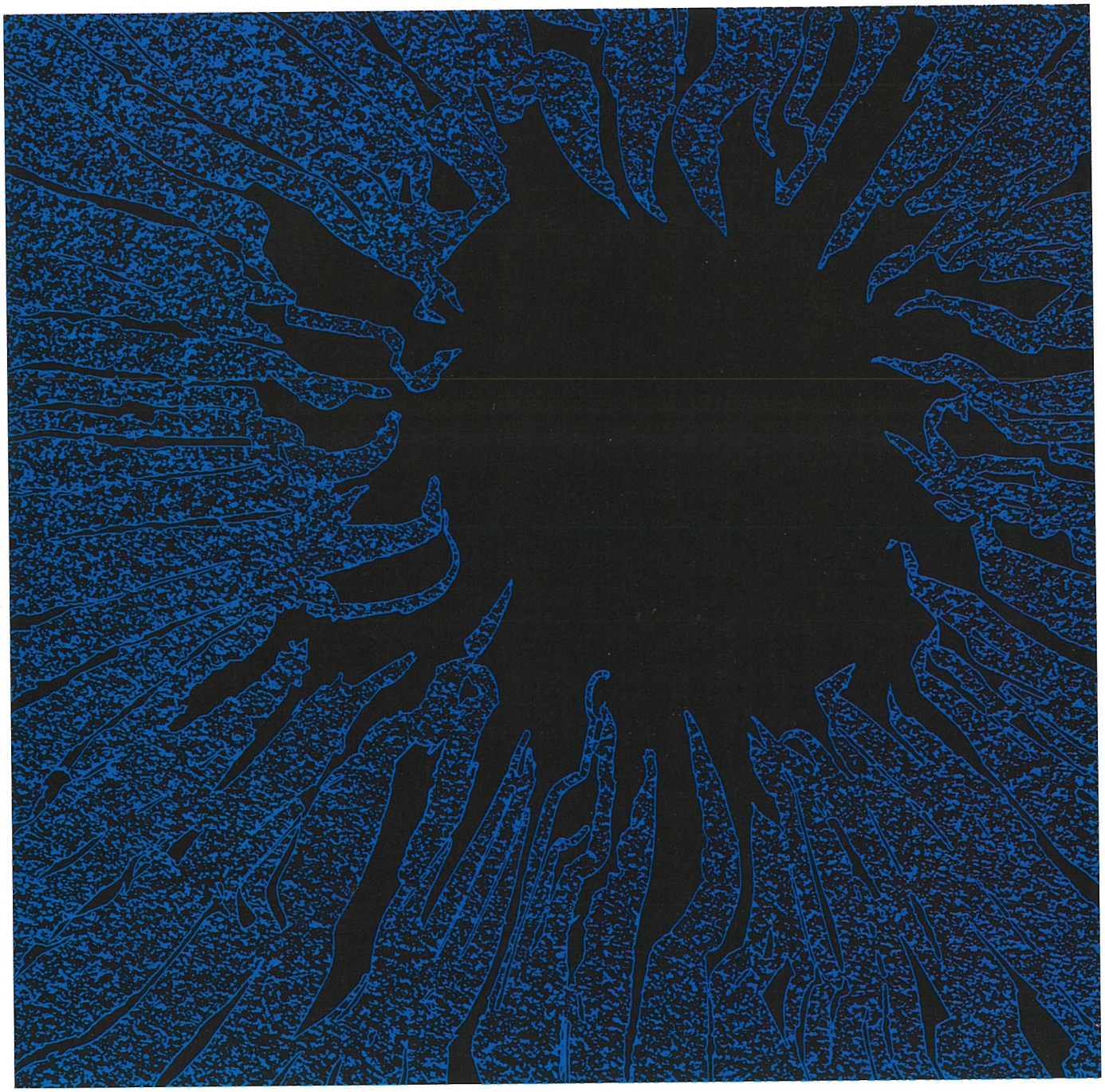

Černá díra | Schwarzes Loch | Black Hole | 1985

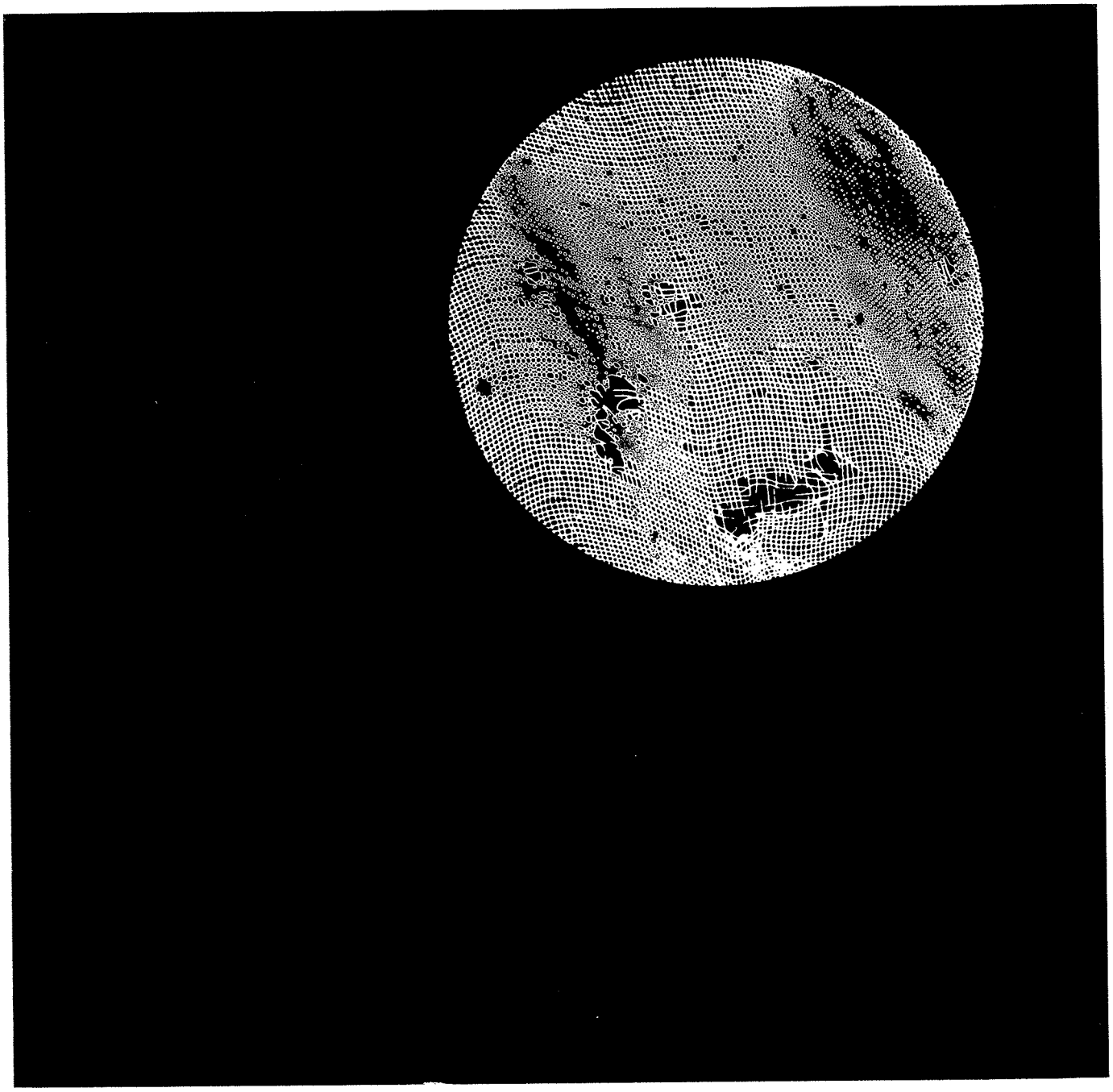

Měsíc Mond Moon 1991

21 / 94